

αϊώνός μας. Ἐγὼ ὅμως ἔστις θαυμάζω τὸν Πλάτωνα δι' ἓνα λόγον ἀπλούστατον, διότι δὲν τὸν καταλαμβάνω, δὲν συμμερίζομαι, καὶ μὲ συγχωρεῖτε διὰ τὴν τόλμην μου, διόλου τὴν γνώμην σας· ἂν ἤμην Σελήνη δὲν ἤθελον ἐρασθῆ ἑνὸς μόνου ἀλλὰ πολλῶν, διακοσίων τοῦλάχιστον, ὧν ἡδη τῶν βουλευτῶν καὶ γερουσιαστῶν, καὶ ἤθελον μεταβάλλει αὐτοὺς εἰς Ἐνδυμίονας. Πιθανώτατον μάλιστα, μιμούμενος τὰ παραδείγματα τῶν ἀειμνήστων προπατόρων μας, νὰ ἀνορθώσω αὐτοὺς καὶ μέχρι οὐρανοῦ διὰ τὰ περικαλλύνω τὸ στερέωμα καὶ μὲ νέα ζώδια. Τίς ἐξ ὑμῶν δὲν ἐδιδάχθη ἀπὸ τὴν μάμμην του, ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης τοῦ ζῆν βαλβίδος, ὡς λέγει ὁ ἐν μακαρία τῇ λήξει διδάσκαλός μου Σερούιος εἰς τὰ Σκελαθύρματά του, ὅτι οἱ Ἑπτὰ παῖδες, ἐξ ὧν εἰς ὄνομαζέτο Ἐξακουστοδιανός καὶ ἄλλος Ἰαμβλιγος, ἀπεκοιμήθησαν ἔτη 372, χωρὶς νὰ λείψῃ οὐδὲ ὥρα; Τίς δὲν ἀνέγνωσεν εἰς τὴν Γεωγραφίαν του ὅτι τὸ Ἀραράτ (Ἀραι-ἀράτ ἢ πτόσις τοῦ Ἀραι βασιλέως τῆς Ἀρμενίας), ἔχει δύο χιονοσκεπαστοὺς κορυφάς ἐξ ὧν ἡ ὑψηλότερα, ὑπερέχει τῆς μὲν θαλάσσης 17,210 τῆς δὲ πεδιάδος τοῦ Ἀραξου 14,320 πόδας, καὶ ἡ ἄλλη 13,000 τῆς πρώτης, καὶ 10,140 τῆς δευτέρας; Τίς δὲν ἐνθυμεῖται ὅτι ὁ μακάριος ἐκεῖνος Ἰσραηλίτης ὁ καλούμενος Πατσίφικος, ἐβαλαντιστόμησεν 130,000 δραχμῶν μετρητῶν χωρὶς νὰ λείψῃ οὐδὲ λεπτόν, καὶ τὰ ἐπόρυσεν τροπαιοῦχος ἢ μάλλον ἀργυροῦχος εἰς τὰ Γάδειρα;

Ὅλα ταῦτα τὰ γνωρίζετε, κύριοι ἀναγνώσται· ἀλλὰ καὶ τὸ θαυμάσιον ἀνέκδοτόν μου δὲν ἤθελε λαμβάνει τὴν φιλομαθειάν σας, ἰὰν εἰς τὸ πανεπιστήμιόν μας ὑπῆρχε καὶ τῆς Ἀρμενικῆς καθηγητῆς ὅπως ὑπάργχει καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς, διότι εἰς μόνην ἐκείνην τὴν γλῶσσαν ἐγράφη.

Ὁ καλός μας λοιπὸν παπᾶ Ἰάκωβος, ὅστις ἐλληνίσαις μετὰ ταῦτα Πατριάρχης Νισίβως κατὰ τὴν Μεσοποταμίαν, καὶ ἦτον σύγχρονος καὶ συγγενῆς, ὡς λέγει ὁ Ἀρμένιος χρονογράφος, Γρηγορίου τοῦ μεγάλου, ἀπεφάσισε νὰ πληροσρηθῇ ἰδίῳις ὄμμασιν ἐὰν ἡ κιβωτός ἐσώζετο εἰς ἐπὶ τότε ἐπὶ τῆς ὑψηλότερας κορυφῆς τοῦ Ἀραράτ, ὡς ἐβεβαίωτο παρὰ πάντων. Ἀνεχώρησε λοιπὸν μίαν τῶν ἡμερῶν διὰ νὰ ἐπιχειρησθῇ τὴν ἀνάβασιν. Ὁ ἄφρων!... Μὴ δὲν ἤξευρεν ὅτι ὁ Θεός μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἀπηγόρευεν ἐκίτιμωρίαν βαρυτάτην τὸ νὰ πλησιάσῃ τις, ὅποιοςδήποτε, τὰ ἱερά λείψανα τῆς κιβωτοῦ τοῦ Νῶε; Αὐτὸς ὅμως καταφρονήσας τὰς θείας ἐντολὰς ἐπὶ προσάσει ὅτι ὀλίγοι ἱερωμένοι τὰς σέβονται, ἤργητε νὰ ἀναβάνη; ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἤρχισαν καὶ οἱ πόδες του νὰ κλονῶνται, οἱ ὀφθαλμοὶ του νὰ βαρύνωνται, ὁ δὲ μοναχὸς πεσὼν κατὰ γῆς παρεδόθη εἰς ὕπνον βαθύτατον. Ἀφοῦ ἐκαλοκοιμήθη ὁ παπᾶ Ἰάκωβος ἐξύπνησε καὶ ἐπανελάθε τὴν πορείαν του. Ἄλλ' ἰδοὺ καὶ νέα καρηβαρία. Μετὰ δεύτερον διεξοδικώτατον ὕπνον ἰδεν, ὡς τοῦ θαύματος! ὅτι ἐνῶ ἐκοιμάτο μετασέσθη εἰς τὸ μέρος ὅθεν εἶχεν ἀναχωρήσει. Ἡ ταραξία αὐτὴ μεταστραφίς δὲν ἐπρεπε νὰ τὸν μεταπέσει; αὐτὸς ὅμως ἰσχυρογνωμονίσταρας καὶ τοῦ δερβίτη ὅστις ἐξέτει νὰ μάθῃ τί ἐστίν

ἐλευθερία, ἀνενέωσε καὶ ἐκ τρίτου τὰς προσπάθειάς του. Ἐπέτυχε τοῦλάχιστον τὴν φορὰν ταύτην; ὁ Ἀρμένιος χρονογράφος λέγει, ὅχι· ἐξ ἐναντίας βεβαίως ὅτι ἐκοιμήθη καὶ τρίτην καὶ τετάρτην φορὰν, καὶ ὅτι ἄγγελος κυρίου σταλεῖς ἐπίτηδες ἐξ οὐρανοῦ, εἶπε πρὸς αὐτὸν κατ' ὄναρ τάδε· «Μάτην κοπιᾶς, πάτερ Ἰάκωβε! ἡ κορυφή τοῦ Ἀραράτ εἶναι ἀπρόσιτος εἰς τοὺς θνητούς· τοιοῦτο τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Μὴ παραβαίνης λοιπὸν τὴν θείαν του ἐντολήν· Ἄλλὰ διὰ ν' ἀνταμείψω τὸν ζῆλόν σου, καὶ νὰ εὐχαριστήσω τὴν περιεργειάν σου, σὲ φέρω ἐν ὄνματι τοῦ Παντοκράτορος τεμάχιον τῆς κιβωτοῦ τὸ ὅποιον ἔλαβον διαβαίνων διὰ τοῦ ὄρους.» Ἐννοεῖται ὅτι ὁ Ἰάκωβός μας ἐξυπνήσας εὗρηκε πλησίον του μαῦρον τεμάχιον ξύλου, τετράγωνον. Ἐννοεῖται ἐπίσης ὅτι πρὸς τὴν ἀμέσως τῆς ἀναβάσεως, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ μοναστήριον φέρων τὸ πολύτιμον κειμήλιον, τὸ ὅποιον προσκυνεῖται καὶ μέχρι τῆς σήμερον.

Ταῦτα πάντα συνέβησαν πρὸ χιλίων πεντακοσίων περίπου ἐτῶν· ἀλλ' ἴσως ὁ ἀναγνώστης νομίσῃ ὅτι μετὰ παρέλευσιν τῶσων αἰώνων, ὅτε τὰ φῶτα εἴη πλώθησαν ἀπὸ περῶν ἕως περῶν τῆς οἰκουμένης, οἱ Ἀρμένιοι δὲν πιστεύουσι πλέον εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην τῆς ἀναβάσεως. Ἐχει ὅμως λάθος καὶ λάθος τριπλέστον· διότι πιστεύουσι εἰς αὐτὴν ἀπαρράλληλως ὡς πιστεύουσι εἰς τὸν Θεόν· δύναται νὰ τοὺς λάθῃ ἀπὸ τὴν χεῖρα, νὰ τοὺς ἀνατίβῃ εἰς τὴν κορυφήν, καὶ αὐτοὶ ἐντοσοῦται, ἀπιστοῦντες καὶ εἰς αὐτὴν τῶν ὀφθαλμῶν των τὴν μαρτυρίαν, καὶ εἰς αὐτὸν τῶν ποδῶν των τὸν κάματον, θέλουσιν ἔχει τὴν ἀδιάπειστον βεβαιότητα ὅτι οὐδ' ἐκινήθησαν ἐπὶ ταῦτα σοφάδας των.

Ἄλλ' ὁ ἀναγνώστης θέλει βεβήτως μείνει ἐκστατικός, ἐὰν μάθῃ ὅτι ὅχι μόνον οἱ Ἀρμένιοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ τὰ πάντα ἀνερευνῶντες Ἑυρωπαῖοι, αὐτοὶ οἱ ἀναζητοῦντες κότμους ἀγνώστους, οἱ διατρέχοντες παγωμένους ὠκεανούς, καὶ ἐφεικοί, καὶ ἀνορθῶνται ἀκόμη διατρέχοντες τοὺς ἀέρας, δὲν εἶχον ἀναβῆ εἰς Ἀραράτ μέχρις ἐσχάτων! Ἀπὸ κτητοβόλης κόσμου μέχρι τοῦ 1830 ἔτους, ὅτ' ἐπραξέ τὸ τόλμημα τοῦτο ὁ Γερμανὸς καθηγητῆς Φρειδερίκος Παρρέρτ, ψυχῇ γεννητῆ δὲν εἶχε πατήσει εἰς τὰ ὑπερυψίς ἐκεῖνος ἀρρωρείας!

ΦΥΛΛ. 14

TOM. A.

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

Ο ΑΥΘΕΝΤΗΣ ΤΟΥ ΜΩΡΕΩΣ.

Διήγημα. Ἰπὸ Ἀ. Ρ. Ρ.

(Συνέχεια. Ἰδὲ φυλλάδιον 13^{ον}.)

ΚΕΦ. 16^{ον}.

Ἡ νύξ εἶχεν ἤδη ἀπὸ τινος καταβῆ εἰς τοῦ Ὀλένου τὰ ἄκρα, ὅταν ὁ Πετραλεῖφας ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ἀφ' οὗ ἀφῆκεν ἐπὶ τινα ὥραν τὴν ἐκγονόν του ν' ἀναπαυθῆ, ἠγάθη νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτὴν, σπουδαῖαν προτιθέμενος συνδιαλεξῆν, καὶ προμελετῶν καὶ προζυγίζων ἐκάστην λέξιν ἧτις ἐμελλε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ στόματός του. Ἄλλ' ἐνῶ διήρχετο τὸν ἐξώστην ὅστις παρατεινόμενος παρὰ τοῦ οἴκου

τὸ πρόσωπον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἔφερε πρὸς τὰ δωμάτια τῆς Ἄννης, τῷ ἔφραξεν ὅτι ἤκουσεν ἔξω ὄζον συριγμῶν. Ἀμέτως ἔμεινεν ἀκίνητος, καὶ ἔτανε προσεκτικῶς τὸ οὖς. Ὁ συριγμὸς ἐπανελήφθη καὶ ἐκ δευτέρου κατ' ἰδιαιτέρον τινα τρόπον, καὶ πάλιν ἐκ τρίτου. Τότε ὁ Πετραλεῖφας, ἀποστραφείς τῆς ὁδοῦ ἦν ἐβιάδιζεν, εἰσῆλθε διὰ πλαγίας θύρας, κατέβη τὴν ἤδη γνωστὴν ἐλικοειδῆ κλίμακα, καὶ ἀνοίξας μικρὸν θυρίδα εἰσῆγαγε κρυπτόμενον ὑπὸ βῆσσον, ὡς καὶ ἄλλοτε, τὸν Χαμάρετον. Ἀφ' οὗ δὲ τὸν ὠδήγησεν εἰς μεμακρυσμένον δωμάτιον, — Καλῶς ἦλθες, υἱέ μου, τῷ εἶπεν· εἶχον μεγάλην ἀνάγκην νὰ σε ἰδῶ, καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς ἡγεμονίδος σκοποὺν εἶχον νὰ ἔλθω εἰς ἐντευξίν σας. Ἄλλὰ τί συμβαίνει; σὲ βλέπω τεταραγμένον. Ποίας εἰδήσεις φέρεις; — Πρὸ παντὸς ἄλλου, εἶπεν ὁ Χαμάρετος, εἶπτε μοι τί σημαίνουσι τὰ σημεῖα;

Τόμος Α'.

Φυλλ. 14

σαν και ητις εφαινετο παραδοξως εκτεινομένη. Τελος δε δι' άλλης παροδου μακρας και απωτιστις εφθασαν εις σιδηραν θύραν, ητις τρύπουσα επι των στροφιγγων της, ηνεώχθη.

— Δι' αυτής πρέπει να διελθωμεν; ηρώτησεν ο Χαμάρτος.

— Μάλιστα δι' αυτής, απεκρίθη ο Πετραλείφας.

— Α! δεν πρέπει ν' αμελήσω, ειπε ν ο πρώτος πριν προχωρήση, να σάς ειπώ ότι είναι ωφέλιμον να γράψετε ο θεος προς τον Σιγούρον εις Άργος, προσέτι δε και εις την Κόρινθον, η και να πέμψη τε ανθρωπον της εμπιστοσύνης σας. Η απόδειξις αυτή ότι συνεννοούμεθα μετά του Αδθέντου της Έλλάδος, μέχρις ου τοις δύοσιν αλληλ μάλλον αναμφισβήτητον, θέλει έμφυχώσει τας φρουράς.

— Δεν θέλω λείπει να πράξω ο, τι αναγκαίον. Άλλ' αν προχωρήσωμεν, ειπεν ο Πετραλείφας. Ως δε υπερέβησαν την σιδηραν θύραν, — Α! έλησμόνησα το αναγκαιότερον, επρόσθεσε. Περίμενε με ολίγον.

Και εξελθών πάλιν, εκλεισε την θύραν κατόπιν του δ δε Χαμάρτος, μείνας εις το σκότος, ένόμιε μετ' εκπλήξεως ότι ηκουσε διπλήν του κλειθρου στροφήν. Έπι τιναι στιγμάς εμεινεν εις βαθείας σκέψεις βεβουσιμένος, διότι έντός ολίγου η τύχη του ελάμβανε μεγίστην μεταβολήν, και αφ' ενός μόν η δόξα κατήρχετο επ' αυτόν, και ηγγίκε το μέτωπόν του με άκρον τον δάκτυλον, αφ' έτερου δ' ο έριως τον έστεφε με βόδα αντί των τριών ακανθών.

Άλλ' αι σκέψεις αυται οσον και αν ησαν έμβριθείς η γλυκείαι, δεν τον εμπόδισαν να αισθανθη ότι εμεινε πρό πολλής ηδη ώρα, και βλημυδόν ηρχισε να αυξάνη η ανησυχία του. Έλος όμως διαλογισθη ότι ο Πετραλείφας τον αφήκεν ίσως ιδώ, διότι η οδηγία του ητον περιττή πλέον, και ότι πιθανώς εβρίσκαται παρά την οδόν, και εδύνατο να εύρη την θύραν και μόνος του, εάν την εζητει. Ηρχισε λοιπόν να ψηλαφη έν τω σάτει τοις τοίχοις, αλλά θύραν δεν εύρεν άλλην εκτός εκείνης δι' ης ειχεν εισέλθει. Τρις περιήλθε το μέρος εις ο εβρίσκατο, αλλά πάντοτε μόνον τοις τείσασαυ τοίχοις και την θύραν ταύτην απήντα. Έλος δ' απελπισθείς, και μη έννοών τί τω συνέβαινε, ηλθε προς αυτόν δια να επιστρέψη προς την οικίαν και να ζητήσει άλλην έξοδον. Όταν όμως ηθέλησε να την ανοίξη, εύρεν ότι ητον τωόντι στερεως κεκλεισμένη με σιδηρά κλειθρα και με αλύτους ζυγούς. Έκτός εσωτου υπό εκπλήξεως, υπ' οργής και απελπισίας, ηρχισε να φωνάζη, αλλά μετά τρόμου ηκουσε την φωνήν του υποκόφως πανταχόθεν αντανακλωμένην ως από θάλλον ταπεινόν και άγγυδόν με τοις γρόνθους ηρχισε να κτυπά τοις τοίχοις, να σείη την θύραν, άλλ' οι πάγιοι τοίχοι απερόφωον τον ηχον, οι δ' επι της θύρας άγωνές του ησαν αυτοχρημα μεταιοποιία. Κι όταν τω επήλθεν εις τον νοον δια πόσων κλιμάκων και παρόδων ειχε διελθει, και πόσον πρέπει να ητον των κατοικημένων μερών της οικίας μακράν, τον κατέλαβεν είδος παραρρησίσεως, ένόμιζεν ότι όνειροπόλει, εβόα και εβλασφήμει, και επείτα ίστατο και εβασάνιζε τον νοον του οπως έννοηση της θέσεως του

το αίτημα, και μετά ταυτα ηρχιζε πάλιν να έρευνη τοις τοίχοις, αλλά μάτην, πάντοτε μάτην! Υψώσας δε την κεφαλήν, ειδεν ότι η μόνη όπή δι' ης εισήρχετο ο αήρ και το φώς, όταν ητον φώς, εις την υπόγειον φυλακήν ταύτην, ητον μικρά θυρίς ύψηλως κειμένη ύπερ το έδαφος, και κλεισμένη δι' ισχυρών κικλιδων δι' αυτής δε ουδέν εδύνατο να διακρίνη ειμή τον οδρανόν και τιναις μεμακρυσμένες πυράς, αιτινες ησαν αναμφισβόως αι εις τα όρη καιούται, και ουκ ολίγον συνετέλουν εις το να εξαπτουν την ανυπομνησιαν και την αγανάκτησιν του.

Έν μέσω δε των παραφόρων πλανήσεών του, προσέκρουσαν άπαξ εις αντικειμενόν τι προέχον, και εκτεινας τας χείρας, απήντησε κλίην λιτήν, άχυρόσπρωτον, και απηυδμημένος και εναγωνίως εβρίβθη επ' αυτής, κρατών την κεφαλήν του δια των δύο χειρών, και ως συνέγων τοις λογισμούς του μη τον φύρωσι. Αντικρύν δε των οφθαλμών του ητον το παράθυρον, και αι πυραι αιτινες ελαμπον ως αν τον προσεκάλου, ως αν, ελευθερίαν επαγγελόμεναι, την ακατάληπτον καθειρξίν του έτι δεινοτέραν καθίσταν. Η σύγχυσις των ιδεών του ητον μεγίστη, μυρίας εκασίας εδέχετο και μυρίας απεβρίπτε περι των αιτιών του φυλακισμού του, και σχεδόν εκλινε να το αποδώση εις λάθος και εις λήθην του Πετραλείφου. Μόλις δε μετά πολλας ώρας έναρκασειν ο ύπνος τας τεταραγμένες αισθήσεις του, και τον κυκεώνα των συλλογισμών του αντικατέστησε δι' όνειρων τερατουργών.

ΚΕΦ. Κ'.

Ο Πετραλείφας έν τούτοις, αφ' ου εκλεισε την θύραν του υπογείου θαλάμου, οστις, ως το εξηγήσωμεν έν παρόδω, ητον η κατά τον μεσαιωνα εις έλας σχεδόν τας μεγάλας οικίας υπάρχουσα κρύπτη η καταφύγιον του οικοδεσπότη δια τας παντοίας περιστάσεις των ταραχών εκεινων καιρών, επεστρεψε δια των αυτών παρόδων, άνεθη βραδείως την αναβάθραν, ελλών εις το δωμάτιόν του αφήκε τον λυχνον, και εις ηλθεν εις της εκγόνου του, ην εύρε κειμένην παρά το φώς και κεντούσαν.

— Φιλτάτη Άννα, τη ειπε, δεν πρέπει ν' άγρυπνήσης εξώρας. Αύριον θα έχωμεν ημέραν επίπονον επείδη όμως ειται ακόμη έξυπνος, ηθέλον πριν σ' εύρηθω την καλήν νύκτα μίαν λέξιν να σε ειπώ, διότι δεν ηξεόρομεν τί τέχεται η εκιούσα.

— Άκούω, πάππε μου.

— Αφ' ου ενόησα την κατ' έμέ άδικον, σοι το όμολογώ, αποστραφήν σου προς τον Χαμπλίτην, ειδες ότι ουτε το όνομά του ποτέ σοι άνεφερα. Ηξεύρω ότι τοιαύται αντικαθειται είναι ενίοτε φυσικαι, και οσον και αν ο νοός μου με έπειθεν ότι ο Ροβέρτος είναι εις των ηληυτοτέρων νέων της Γαλλίας και ότι ωφέλιμωτάτη ητον η μετ' αυτού ημών έννοσις, άλλ' η πατρική μου καρδια ώμίλησεν ύπερ σου, και αφ' ου σοι ητον επαχθής, δεν ηθέλησα να σοι τον επιβάλω. Αφ' ου όμως ένέδωκα εις σε, φι-

τήτη μου κόρη, μη μοι ανταποδώσης τα ίσα. Αφ' ου έπεισθη εις την νεανικήν σου ιδιοτροπίαν, πείσθητι και συ εις την γηραιάν πεύραν μου.

— Τι θέλετε πρό έμού; ηρώτησεν η Άννα, δεινά οιανίζομενη εκ του μακροϋ προοιμίου τούτου.

— Θέλω, απήντησε θαπειτικώς ο Πετραλείφας, να δεχθης από της χειρός μου σύζυγον τον ερασιμώτερον και ένδοξότερον ένταυτώ, τον ισχυρότερον μετά τον βασιλέα, εκεινον εις ου την κεφαλήν επικετα ήδη ηγεμονικόν στέμμα, εκεινον οστις θέλει σε καταστήσει σεβαστήν και ευδαίμονα. Θέλω να δεχθης τον Γοδοφρείδον Βιλλαρδουίνον.

— Πάππε, ο πάππε μου, άνεκραξεν η Άννα, να με φονεύσης λοιπόν έλαβες έντολήν; Δεν είναι δυνατόν να διέλθω ήσυχος την σκοτεινήν μου μέχρι του τάφου οδόν; είναι άφευκτον να την σπειρετε με ακάνθας; Αφετέ με ζωσα να ταφώ εις κανέν καταγώνιον, η, αν δεν άρκη ουδέ τοϋτο, αφετέ με να προστρέξω εις το τελευταίον ησυχαστήριον, και μη με δώκετε ως εκει.

— Τι σημαίνουν, θυγάτερ, οι άπονενομημένοι οδοι λόγοι; ειπεν αυστηρώς ο γέρον. Σοι είναι αντιπαθής και η δευτέρα μου αυτη πρότασις; η πετα πρό της φαντασίας σου κανέν λαμπρότερον όνειρον ίσως; Δεν μοι λέγεις ποιον είναι αυτό; Ίσως σ' εβλήσαν του Χαμαρέτου οι πατριωτικοί διθύραμβοι; Αφρων όνειροπόλος, τολμή ν' αναβλήρη εις τας ύψηλοτέρας κορυφάς του έρωτος και της δόξης και δεν βλέπει πρό των ποδών του το βράδρον! Πτωχή χρυσταλις του σκότους, εκλαμβάνει ως άθάνατον ούως την φλόγα ητις ουνά τον καθύση! Ηξεύρεις εις τι κατήντησα; Από εσταπλαγγίαν προς αυτόν να τον κατακλείσω παιδίον άνου, και παράφρονα οπως τον προσολάξω από εαυτον και από τον έσχατον κίνδυνον! προσαρινά δεσμά τω έδωκα δια να τον λυτρώτω από δεσμά αιώνια και από επαισχυντον και ταδίαν. Ίσως ενθαφρόνεις τας μωρας αξιώσεις του, μειδιάμα σου πρέπει τω ουτι ν' αποκριθη εις αυτας, αλλά μειδιάμα περιφρονησεως. Μάκρουν από σαδ ιδεών ητις ηθελε βραδείως λυπήσει τον πατέρα σου.

— Άλλά τίς σάς ειπε, πάππε, άνεκραξεν η Άννα δυσφορούσα, ότι συνέλαβον ποτέ ιδεών τοιαύτην; Τα αισθήματα του Λέοντος είναι εύγενη έλα, αξια πάσης συμπαθείας και θαυμασμού έν μέσω των τεταπεινωμένων συμπατριωτών ημών είναι ο μόνος ύψων κεφαλήν άταπεινωτον. Αν αι εύχαι μου δύνανται να τω άρκέσωσιν, αι εύχαι μου εισιν όλα ύπερ αυτου. Ποτέ δε βεβαίως δεν εδικαίωσα ύπόνοιαν άλλου αισθήματος προς αυτόν.

— Μη όργίζεσαι, φιλτάτη Άννα, ειπεν ο Πετραλείφας, ημην βέβαιος ότι δεν φρονεις ταπεινά ουδ' αναξία του πατρός σου και σου. Ηξεύρω ότι η πρότασις ήτων μάλλον σε προσμειδιφ είναι η του Αδθέντου της Άθηνων.

— Πάππε, τίς ιδέα! . . . υπετραύλισεν η Άννα, ερυθριώσα σφοδρώς.

— Ναι, επέμεινεν εκεινος, βλέπω ότι ύπερ πάσας άλλας δεχουσαι προτιμότερον τας περιποιήσεις

του πρέσβειός του. Ο Όθων είναι βεβαίως ηγεμών μέγας, και ο Γούης θέλει είσθαι διάδοχός του. Άλλά πρώτον, θυγάτερ, δεν τον γνωρίζομεν, και η περι της εύτυχίας σου μερίμνά μου ηθελε διατάσει να παραδώση την τύχην σου εις ανθρωπον ου δεν ηρεύνησα τον χαρακτήρα και τα άτομικα πλεονεκτήματα. Δεύτερον όμως, αν η τύχη της ηγεμονίδος των Άθηνων σοι φαίνεται επιθυμητή, πολύ φθονητοτέρα είναι η της ηγεμονίδος της Πελοποννήτου. Δεν είναι μόν ο Δελαρδσης αναξιος σου, άλλ' ο Βιλλαρδουίνος είναι αξιώτερος πάντων. Και συμφέρι μεν ίσως εις τον πατέρα σου να αποκτήση συγγενή του και σύμμαχον τον ισχυρόν γειτόνά του, οστις άργει επί των Άθηνων και επί των Θηβών, άλλ' αν τοις αυτοις συναψη δεσμούς μετά των δυναστευόντων της Πελοποννήσου, τότε ο μέγας Κύρ περιζωννύεται υπό της δυνάμεώς του, και γίνεται άχμαλώτός του σχεδόν. Τοϋτο τω συμφέρι πολύ περισσώτερον! άλλά το ημέτερον συμφέρον είναι συμφέρον και των Βιλλαρδουίνων, δια τοϋτο, φιλτάτη θυγάτερ, ηθέλησα να σε προειδοποιήσω ότι προσεχώ, ότι αύριον ίσως, ο Γοδοφρείδης θέλει ζητήσει την χείρά σου.

— Θέλω την αποποιηθί! απήντησε δραστηρίως η Άννα.

— Αβτη, φιλτάτη, είναι παιδαριώδης ισχυρογνωμία, ειπε συστέλλων τας όφρας ο Πετραλείφας. Ένέδικα εως ου επέτρεπεν η φρόνησις μετά του συμφέροντος. Έπιτετραμμένος όμως την πατρικήν δύναμιν, θέλω αύστηρώς την άσκήσει. Ηλθα να σοι αναγγείλω την άπόφασιν έμού και του πατρός σου, άχι να την συζητήσω. Προπαρասκευάσθητι.

Και ταυτα ειπών τραχέως, εβήλθεν. Έμεινε δε η Άννα επί πολλήν ώρα ατενίζουσα προς την θύραν, ως αν ειχεν απολιθωθη, ως αν την ειχον έγκαταλείψει και η αίσθησις και η κίνησις. Ολον της το αίμα συνετάλη βεβαίως εις την καρδιαν της, ητις σφοδρώς ενίνασσετο, ώστε οι παλμοί της ηκούοντο. Τέλος δ' εξεβράγη εις καταβράκτην διακρών και αναλαβούσα η Άννα πυρεστούσης δραστηριότητα ηγήθη και περιέτρεχε με μεγάλα βήματα τον κοιτώνά της. Διάφορα σχέδια μικρότερα και μάλλον το έν του άλλου άδύνατα διασπουρόντο δια της ταραγμένης της κεφαλής, άλλοτε όμως περι φαρμάκου, άλλοτε εσχεδιάζε ν' αποτρέψη προς τον Γωλτιέρον, η και να τω μηνύση οπως ζητήσει την βοήθειάν του, και τότε οι όλοφυρμοί της εδιπλασιάζοντο. Τέλος πραινόμενη όπισσών η φλόξ, ητις την διεκόπτε, την αφήκε να συναψη τας ιδέας της, και η τελευταία της άπόφασις υπήρξεν, αύριον επί της θήρας, ετε έμελλε να ιδη τον Γωλτιέρον, να τεθη υπ' αυτου την Ιαποτικην προστασίαν.

Η αύριον είναι αληθής ότι φθάνει τόσον βραδύτερον, όσον ανυπομονώτερον περιμένεται, Άλλ' επειδη ο ήλιος φαίνεται άδιαφορών δια τα ανθρώπινα πάθη, και βαδίζων πάντοτε άταράχως το αυτό βήμα του, δια τοϋτο έφρασε τέλος και της δια την Άνναν άγρύπνου εκεινης νυκτός η αύριον.

χος και αστεία, αλλ' επιτρεψατέ μοι να ἀμφιβάλλω αν είναι και ἐγκαιρος.

— Παραδία; εἶπεν ὁ Γωλιτέρος. Με συγχαίρετε; περιμένω ἀπὸ τὸ στέμμα, τὸ ἔχον μόνον δικαίωμα ν' ἀποφασίσῃ, ἀν τὸν δακτύλιον τοῦτον θέλω τὸν δόσω εἰς τὸν ἰσχυρὸν αὐθέντην ἢ εἰς τὸν ἀραιοωμένον ἱεπότην.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ἡ Ἄννα συνήλθε, και ἐν τῷ ἄμα ἐνόησεν ὅτι ἀπὸ τὴν στιγμήν ταύτην ἐξηρτάτο ἡ τύχη της.

— Κύριε ἱππότα, ἀπεκρίθη, ὁ δακτύλιος ἐκεῖνος δὲν ἦτον προωρισμένος ὅπως μεταβαίη ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα. Ἄν ὁ Γουλιέλμος Δελαρόσης τὸν ἤθελεν, ἄς ἤρχετο νὰ ἰδῇ ἂν δύναται νὰ τὸν λάβῃ. Ἡ χεῖρας ἀπαξ τὸν ἠγγισεν' ἄλλη χεῖρ δὲν θέλει ποτὲ τὸν ἐγγίσει.

Ὁ Γωλιτέρος τότε ᾄσασεν τὸν δακτύλιον εἰς τὸν μικρὸν δακτύλον του, ἐβρίθη εἰς τὴς Ἄννης τοῦς πόδας, και τῆ ἔθεσεν εἰς τὸν δακτύλον ἄλλον δακτύλιον ἐκ λαμπρῶν ἀδαμάντων, ὅστις ἀπήσπραψε μυρίας ἀκτῖνας.

— Πρεμεβάλλω τὴν πατρικὴν δύναμιν μου, ἀνέκραξε φρυάκτων ὁ Πετραλεΐφας. Ἄρνούμαι τὴν συγκατάθεσίν μου! Γωλιτέρε, εἶσαι ἄπιστος και προδοτὴς πρὸς τὸν Αὐθέντην μου, κλέπτῃς τὴς καρδίας και διαστροφῆς τὴς κεφαλῆς τὴς ἐγγύου μου ἐν ὄνοματι τοῦ Γουλιέλμου Δελαρόσου, τοῦ νομίμου μνηστῆρός της, Ὑψηλότατε αὐθέντα τὴς Πελοποννήσου, ἀπαιτῶ τὴν ἐπέμβασίν σας, ἀπαιτῶ τὴν τιμωρίαν τοῦ τολημίου.

— Τότε ὅμως ἀναπηδῆσας ὁ Γωλιτέρος,

— Μίαν λέξιν πρὶν με καταδικάσετε, εἶπε ἐν ὀνόματι τοῦ Γουλιέλμου Δελαρόσου, ὅς εὐχαριστῶ, ἐνδοξότατε. Κ' ἐπειδὴ ἐδέχθητε εὐμενῶς τὰς προτάσεις τοῦ Γουλιέλμου, δότε μοι ν' ἀσπαθῶ τὴν δεξιάν σας. Ὁ Γουλιέλμος εἶμαι ἐγώ! Καὶ ἀνοίξας τὸν μανθῶν του, και δείξας ὑπ' αὐτὸν, χρυσόστικτα εἰς τὸ στήθος του τὰ οἰκόσημα τῶν Δελαρόσων,

— Ὅα μοὶ συγχωρήσῃτε, ἐπρόσθεσε, τὸν ἀθῶόν μου δόλον;

— Ὁ Γουλιέλμος Δελαρόσης! ἀνέκραξεν ὁ Βιλλαρδούινος, λαμβάνων αὐτὸν ἐκ τὴς χειρὸς.

Τοῦ φίλου μου αὐθέντου τὸν ἀνεψιὸν δέχομαι περιχαρῶς εἰς τὰς ἀγκαλάς μου ὡς εἶγον δεχθῆ προθύμως και τὸν πρέσβην του εἰς τὸν οἶκόν μου. Ἀλλὰ διὰ τί ἐκρύβετε ὑπὸ τὸ ψευδώνυμόν;

— Πρὸ δλίγου ἔλθῶν ἀπὸ τὴς Γαλλίας, ἀπήντησε μειδιῶν ὁ Γουλιέλμος, ἀγνωστος ὢν εἰς τὴν ὑμετέραν αὐλήν, ἠθέλησα τὴς ἀγαπητῆς Ἄννης τὴν καρδίαν νὰ κερδίσῃ ὑπὲρ ἐμοῦ και ὄχι ὑπὲρ τοῦ διδύχου τῶν Ἀθηναίων. Ἡ Ἄννα ἐδέχθη τὸν Γωλιτέρον' ὑμεῖς δὲ, πάτερ, ἐπρόσθεσεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Πετραλεΐφην, δέχσθε εἰς τὰς ἀγκάλας σας ὡς υἱόν σας τὸν Δελαρόσην;

Ὁ Πετραλεΐφας ἐγερεθεῖς τότε ἐνηγκαλίσθη τὸν Γουλιέλμον.

— Ἀγαπητὲ υἱέ, τῷ εἶπε, σὲ δέχομαι ἐν ὀνόματι τοῦ πατρός της Ἄννης. Δύνασαι νὰ καυχῆθῃς διὰ

τὴν ἐπιδειξίότητά σου. Ἠπάτησας τοὺς ἀπαυδῶντας τοὺς ἄλλους.

Τὰς λέξεις δὲ ταύτας γογγόν βλέμμα διεύθυνε πρὸς τὸν Βιλλαρδούινον, ὅστις ὅμως οὐδαμῶς φάνεισ ὅτι ἐνόησε τὴν ἐφαρμογὴν.

— Κύριοι, ἀνέκραξεν, ἡ θῆρα δίδεται εἰς πανήγυριν τοῦ διπλοῦ δεσμοῦ τῶν ἐκλαμπροτάτων Γουλιέλμου Δελαρόσου μετὰ τὴς Ἄννης Κομητιῆς, και τοῦ υἱοῦ μου Γοδοφορίδου μετὰ τὴς Ἄννης Κουρτεναῖης. Ἀγωνίεμεν εἰς τὴν θῆραν!

Ὅλοι δ' οἱ περιστάτες, ὡς τοῖς ἐδόθη τοῦτο τὸ σύνθημα, λύσαντες τὴν σιωπὴν εἰς τὴν μέγχι τοῦδε τοῦς συνεῖχε τὸ σέβας και ἡ ἐθιμοταξία, ἀνεβόησαν χαρμολύπῳ, και ἐξῆλθον θορυβωδῶς. Καὶ καθ' ὅλην δὲ τὴν πόλιν διεσπάρη σχεδὸν συγχρόνως τῶν γεγυρότων ἡ φήμη, ὥστε, ὅτε μετ' ὀλίγον ἡ πολύκροτος συνοδία διήρχετο τὰς ὁδοὺς, τὸ πλῆθος πυκνὸν και ἐξημμένον τὴν ἀπήντα και τὴν ἠσπάζετο με ζωηρὰς εὐφημίας και εὐχὰς διὰ τοῦς εὐδαίμονας μελλοτύμους. (ἄκολουθεῖ.)

ΠΟΛΙΤΕΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΙΝΕΣ ΒΙΑΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ἘΝ ἈΡΧῆ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ

Ὑπο Κ. Π.

Τίς Ἑλλήν δὲν γνωρίζει τὸν Γερμανὸν ἐκεῖνον ἱστοριογράφον, ὅστις, ἀπὸ εἰκοσιν ἤδη ἔτων, ἀγωνίζεται νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν φῶλον ἐξέλιπεν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν τρικυμιῶν τοῦ μεσαιῶνος ἀπὸ τοῦ προσώπου τὴς γῆς, και ὅτι οἱ σήμερον καλούμενοι Ἑλληνες οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἀπόγονοι Σλαβῶν και Ἀλβανῶν; Ἀλλὰ, ἐπειδὴ αἱ συγγραφαὶ τοῦ Φαλλμεραύερου δὲν μεταφράσθησαν εἰς τὴν γλῶσσάν μας, ὀλίγοι τινὲς ἐξ ἡμῶν γινώσκουσιν ἀκριβέστερον ὅπως οὖν τὰ σοφίσματα δι' ὧν αὐτοὶ ἐκροσπῆσεν νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ δόγμα αὐτοῦ πλειῖτοι δὲ, ἀναμφιβάλως, ἐπιθυμοῦσι, και περ μὴ οὔτε εἰς ἐπαγγέλματος ἱστορικοὶ ἢ ἐπιστήμονες, νὰ λάβωσιν ἔνοιαν τινὰ περιληπτικὴν, ἀν και σαφῆ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, τοῦ ὁποῖου τὰ ἀντίθετα εἰς τὴν γνησιότητα τὴς παρουσίας Ἑλληνικῆς φυλῆς συμπεράσματα δὲν εἶναι ἀπλῶς φιλολογικὰ, και κατεπολεμήθησαν μὲν ὑπὸ πολλῶν ἐν τῇ Ἑυρώπῃ σοφῶν, ἐγένοντο ὅμως, κατὰ δυστυχίαν, δεκτὰ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων. Ὅθεν δὲν νομίζομεν ἀλλότριον τοῦ περιοδικοῦ τούτου συγγράμματος νὰ συγκεφαλαιώσωμεν ἐν ταῦθα ὅσον ἐνδέχεται εὐκρινῶς, εὐκρινῶς και συντόμως τὰ ἀξιολογώτερα τῶν ὑπὲρ και κατὰ ἀντιμαχθέντων ἐπιχειρημάτων, θέτοντες οὕτω πάντα νοήματα ἀναγνώστην εἰς κατάστασιν νὰ σχηματίσῃ κρίσιν ἀσφαλῆ περὶ τὴς μεγάλης ταύτης και ἐθνικῆς δίχης.

Καὶ περὶ μὲν τούτου προσεγγίς ἔχει δὲ σχεστίν τινὰ πρὸς τὸ προκείμενον ζήτημα και ἡ παρούσα πραγματεία. Ὁ Γερμανὸς ἐκεῖνος, παρασκευάζων πρὸ-

ρωθεν τὴν κατατροφήν τοῦ ἀρχαίου φύλου, ἠθέλησε πρὸ πάντων νὰ ἐξογκώσῃ πολυειδῶς τὰς συμφορὰς ὅσας ἔπαθεν ἡ Ἑλλὰς ἐπὶ ἀπὸ αὐτῆς τὴς πρώτης ἐποχῆς τὴς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας, τὴν καταστροφὴν τῶν πόλεων, τὴν μείωσιν τοῦ πλῆθους, τὸν ἀφανισμόν τὴς ἐθνικῆς περιουσίας. Τὸ ἐπιχειρημα ἦτο, καθὼς βλέπετε, ἐπιτήδειον και ἐπιβουλευ, διότι, φυσικῶ τῷ λόγῳ, ὄσω εὐκαριτωτέρους, πενεστέρους και ἀγροικωτέρους εἴδρον τοὺς Ἑλληνας οἱ βραδύτερον ἀπὸ τὴς ἄρκτου ἐκελθόντες Σλαυοὶ, τῶσε εὐχερέστερον ἠδύναντο νὰ τοὺς βροήσῃσι και νὰ τοὺς ἐξαφανίσωσιν. Ἐπὶ δὲ τούτῳ ἰδοῦ με ποῖα μέλινα και φοβερά χρώματα εἰκονίζει ὁ Φαλλμεραύερὸς τὴν κατὰστασιν τὴς Ἑλλάδος ἐπὶ τὴς πρώτης ἐποχῆς τὴς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας.

« Ἡ ἀλλοίωσις τὴν ὀκρίαν ἢ Πελοπόννητος ἔπα » θεν ἐντὸς τῶν ἑκατὸν και πεντήκοντα ἐνικυτῶν τῶν διεληθόντων ἄμα μετὰ τὴν κατάλυσιν τὴς Ἀχαικῆς, ὡς συμπολιτείας, μαρτυρεῖ ὁπόσον ἡ πολιτικὴ ελευθερία, και περ ὑπὸ σφοδρῶτάτων χειμῶνων πολυλάκις κλυθωνίζομένη, εἶναι συνήθως πρὸς τὴν εὐπραγίαν τῶν ἐθνῶν συντελεστικώτερα τὴς ἀντιχοῦσσιανικῆς ἐκείνης και δουρικῆς και θνασιμῶς εὐρήνης τὴν ὁποίαν ἡ ἀγαθὰ Ῥώμη εἰς αὐτὰ ἐπίεβαλλεν. Ἡ παραμῆ τῶν πόλειων, ἢ ἐρημωσις τῆς χῶρας, ἢ πενία και ἡ ἀμάθεια τῶν κατοίκων, ὡς κατέφερον τὴν τὸ πάλαι περιδοξὸν ἐκείνην Κερσόνησον εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐτελεστέων τοῦ Κοσμοῦ Κράτους ἐπαρχίῳ. Τὰ δυστυχήματα ὅσα ἐβραχυπένοντο ἐκάττοτε μέγχι τινὸς ὡς ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτονομίας τῶν κατ' ἴδιαν πολιτειῶν, διότι ἡ ἐρημωσις ἦν ἔργον στιγμιαίας και ἀχαλινώτου παραφορᾶς, ὄχι ἐπιβόλου και ἰσχυμένου συστήματος κακοήθους κυβερνήσεως. Τὰ καταστραφέντα ἀνοικοδομοῦντο πολλὰκις λαμπρότερα ἢ ὅσον αὐτὰ δένδρα ἀνεβλάστανον ἀφθονώτερον ἀπὸ τῶν κόλπων τὴς γῆς ὁ πένης ἐγίνετο διὰ τὴς φιλοπονίας: πάλιν εὐπλοῦς, και οἱ ἀφανισθέντες κάτοικοι ἀνεπληροῦντο διὰ τοῦ ἀνεξαντλήτου ὄργασμοῦ τὴς ἐλευθέρως φύσεως. Ἡ μεγάλη, ἢ πλουσία, ἢ φιλότεχνος, ἢ ἐμπορικώτατη Κορίνθος διέχεε, διὰ πολυαριθμῶν διωρῶγων, ἔφ' ἅπασαν τὴν Χερσονήσον τοὺς καρπούς τὴς δραστηριότητός της, και ὡς μητροπόλις ὅλου τοῦ ἐμπορίου τῆς οὐσεως, ὡς ἐργαστήριον ὄλων τῶν τεχνῶν ὅσα κοσμοῦσι και τέρπουσι τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου, ἦτο ἡ καρδία οὐ μόνον τὴς Ἀχαικῆς συμπολιτείας, ἀλλὰ οὕτως εἶπεν τοῦ ὀλου ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τὴς γῆς ἐσπαρμένου ἔθνους τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἡ καταστροφή αὐτῆς ἐνέκρωσεν αἰώνως ὅσον ἀξίωφ νὰ παρατήσῃ αὐτὰς ὁ Φαλλμεραύερὸς. Ἡ κατὰ τὸν τελευταῖον Ἀχαικὸν πόλεμον γενομένη καταστροφή τὴς Κορίνθου ἐπέφερεν ἀναμφιβόλως μεγάλην εἰς τὴν Ἑλλάδα ζημίαν. Τὸ ἐμπόριον ὅμως, ἀπολέσων τὴν ἀρχαίαν ταύτην ἐστίαν του, δὲν ἐφυστάθη εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, ὡς λέγει ὁ Γερμανὸς ἐκείνος ἱστορικὸς, ἀλλὰ μετέφερε τὴν ἐδρὰν του εἰς

πολιτικῆς ἐλευθερίας ἐφυγάδευσε τὸν πλοῦτον, ἢ δὲ ἐλλειψίς τῶν δὴν τούτων ἀγαθῶν ἐπέφερε πλὴν γῆν καιρίαν εἰς τὸ πλῆθος τῶν κατοίκων. Καὶ οἱ μὲν πλοῦτοι μετέφερον τοὺς ἐφεστῆτοὺς θεοὺς τῶν αἰετῶν τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν Ῥώμην, εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ κόσμου, διότι τότε ὁ πλοῦτος Ἑλλήνων δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἡρεμίαν, δὲν ἠδύνατο νὰ ζῆτῃ ἐκτὸς τῆς δῆνης τῶν πολιτικῶν περισπασμῶν τὸν δὲ πέννητα ἐξώθει εἰς τὴν ἀλλοδαπήν ἢ ἀνάγκη, διότι δὲν εἶχε πλέον πόρον ζωῆς οὔτε ἀπὸ τοῦ κοινοῦ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν δημοκρατικῶν πολιτευμάτων, οὔτε ἀπὸ τῆς ἐργασίας μετὰ τὴν νέκρωσιν τῆς τέχνης. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς κατ' ἣν ἡ Πελοπόννησος ὑπέκυψε εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν ζυγόν, ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ τοῦλάχιστον τριάκοντα εὐχεουσαι και ὡς πρὸς τὰ ἔσωτερικά πράγματα ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξάρτητοι πολιτείας, ὅπερ ἐπὶ τριάκοντα μητροπόλεις δι' ὧν διεπίδεδτο και ὑπευλόπητο κατὰ πάσαν τὴν Ἁερσονήσον πολλὰ κίνησις, και ζωηρῶς και ἀμοιβαία δραστηριότης. Ὅλα ταῦτα ἐνεκρῶθησαν αἰφνης ὑπὸ τὸν πέλεκυν τῶν ἀνθυπατικῶν ῥαβδοῦχων ὡς πολιτείας ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν κυριαρχῶν κατεβιβάσθησαν εἰς τὴν τῶν ὑπάρχων μοῖραν, αἱ δὲ πρωτεύουσαι κατήντησαν ἄσημοι και πίνησται και ἀκατονώματα ἐπαρχικαὶ και μητροπόλεις. Ὅμοια δὲ ἀποελέσματα ἐπιφέρουσιν ὡς πρὸς τὸν πληθυσμόν, ὡς εἶναι και τὴν πολιτικὴν εὐημερίαν τῶν ἀνθρώπων τοιαῦται μεταβολαί, πρόδηλον ἀπὸ τῶν ὡλῶν πάλαι μὲν ποτε πλουσίων, ἢδη δὲ πτωχῶν και ἡμιερήμων Γερμανίδων και Ἴταλίδων πόλειων. Ἡ πολιτικὴ σοφία εἶναι ἀνίσχυρος ὡς θεραπεύσῃ ταιῶν τα δεινά, ὅσον ἀνίσχυρος ἦθελεν εἶσθαι νὰ ζωογονήσῃ τὴν φύσιν τὴν μαραιομένην και ἀπονακουμένην ἄμα ὁ ἥλιος μεταβῆ εἰς τὸ ἀντίθετον ἢ ἡμίσφαιριον.

Κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ, ὁ ἱστορικὸς μας δειώνει τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ διὰ φράσεων ἐπιτηθείας και ῥητορικῶς τετορνυμένων μᾶλλον ἢ διὰ τῆς ἀκριβοῦς παραδόσεως τῶν πραγματικῶν εἰδήσεων, ὅσας ἔχομεν περὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Εἶναι ἀληθές, ὅτι αἱ εἰδήσεις αὐταὶ εἶναι εὐάριθμοι, ἀλλ' ὄσω ἀτελεῖς και ἂν ὑποτεθῶσι, δύναται νὰ δόσωσι εἰς ἡμᾶς περὶ τῆς ὕλικῆς κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος ἰδεῶν ἀκριβεστέρων τῶν ἀορίστων ἐκείνων περὶ δουλείας και ἐλευθερίας σχέσεων. Δὲν προτιθέμεθα βεβαίως νὰ γίνωμεν συνήγοροι τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας' ἐπιθυμοῦμεν μόνον νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι αἱ συμφοραὶ τὰς ὁμοίας ἔπαθεν ἢ Ἑλλὰς ἐπὶ τῆς κυριαρχίας ταύτης και ἰδίως ἐπὶ τῆς πρώτης αὐτῆς ἐποχῆς, δὲν ὑπῆρχον τοσοῦτον φοβεραὶ ὅσον αἰεὶ νὰ παρατήσῃ αὐτὰς ὁ Φαλλμεραύερὸς. Ἡ κατὰ τὸν τελευταῖον Ἀχαικὸν πόλεμον γενομένη καταστροφή τὴς Κορίνθου ἐπέφερεν ἀναμφιβόλως μεγάλην εἰς τὴν Ἑλλάδα ζημίαν. Τὸ ἐμπόριον ὅμως, ἀπολέσων τὴν ἀρχαίαν ταύτην ἐστίαν του, δὲν ἐφυστάθη εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, ὡς λέγει ὁ Γερμανὸς ἐκείνος ἱστορικὸς, ἀλλὰ μετέφερε τὴν ἐδρὰν του εἰς

άλλη, Ἑλληνικὴν ἱπίστην πόλιν, ὅπου θέλομεν τὸ ἴδιον ἀκμάζον μέχρι τινὸς ἐντὸς τῆς περιόδου ταύτης ὅσον οὐδέποτε ἴσως πρότερον. Καθὼς εἰς τὰς ἀρχαίας τῆς ἡμετέρας ἐπαναστάσεως, ἡ ἐρήμωσις ὄλων τῶν Ἑλληνικῶν παραλίων τῆς Μεσογείου καὶ πολλῶν νήσων, ἐβίασε τὸ ἐμπόριον νὰ καταρῶνῃ εἰς τοὺς βράχους τῆς Σύρου καὶ νὰ ἀνεγείρῃ αὐτόθι τὴν ἤδη ἀκμάζουσαν Ἐρμούπολιν, οὕτω καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Κορίνθου, οἱ ἔμποροι μετεχώρησαν εἰς τὴν γείτονα τῆς Σύρου καὶ ἤδη ἔρημον Δῆλον.

Ἡ Δῆλος ἦτο καὶ πρὸ τούτου ἐδοξος διὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ τὸ Ἀθηῶν καὶ τὰς μεγάλας πανηγύρεις ὅσαι εἰς τιμὴν τῶν ἱερῶν τούτων ἐτελοῦντο ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῶν περιουσιακῶν Κυκλαδῶν νήσων ἄλλ' ἠύξησεν εἰ μάλλον μετὰ τὴν κατασκαφὴν τῆς Κορίνθου, διότι ἡ ἀτέλεια τοῦ ἱεροῦ καὶ ἡ εὐκαιρία τοῦ λιμένος ἐκάλεσαν αὐτόθι ἅπαν τὸ κατὰ τὴν ἀνατολὴν ἐμπόριον. Ἡ καλὴ τῆς Δῆλου θέσις ὡς πρὸς τοὺς εἰς Ἰταλίαν καὶ Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἀσίαν πλέοντας αἱ μεγάλαι αὐτῆς πανηγύρεις, αἷτινες ἦσαν καταλληλόταται εἰς ἐμπορικὰ συναλλάγματα καὶ εἰς τὰς ὁποιᾶς, ἐνῶ ἀκόμη ὑπήρχεν ἡ Κορίνθος, πολλοὶ Ῥωμαῖοι συνήρχοντο ἡ ἰδιαιτέρα προστασία τὴν ὁποῖαν οἱ κυρίαρχοι αὐτῆς Ἀθηναῖοι ἀπένευμαν εἰς τὸ ἐμπόριον, συνετέλεσαν πολλὸν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς νήσου ἄλλ' ἐτι μάλιστα ἀνεβίβασαν αὐτὴν εἰς ἀνώτατον βαθμὸν πλοῦτος, εἶναι τὸ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀναπτύχθεν εἰς ὑπερβολὴν ἐμπόριον τῶν δούλων, ἀφ' ἑνὸς διότι ἡ πραγματεία κατέστη περιζήτητος παρὰ τοῖς Ῥωμαῖοις, γενομένοις πλουσίοις μετὰ τὴν τῆς Καρχηδόνος καὶ Κορίνθου κατασκαφῆς, ἀφ' ἑτέρου διὰ τοὺς πειρατὰς τῆς Κιλικίας τοὺς τότε μάλιστα ἀνθίψαντας, οἵτινες, εὐρίσκοντες ἐπικερδεσάτην τὴν τῶν ἀνδραπόδων ἐξαγωγὴν, εἰς ταύτην κυρίως ἠσχολοῦντο. Κέντρον δὲ πάσης ταύτης τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως ἦτο ἡ Δῆλος, τὸ μέγα ἐκεῖνο καὶ πολυπύργου ἐμπόριον, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος, ἠδύνατο ἀ μισιάδας ἀνδραπόδων αὐθημερὸν καὶ δεξασθαι καὶ ἀποπέμψαι ὡς τε καὶ παροιμία ἐκ τούτου ἐγένετο Ἐμπορεῖ, κατὰ πλεονασμῶν, ἐξελθὺ πάντα πέρματα.

Διὰ τὴν ἐνοήσωμεν ὅμως καλῶς τὸν πλοῦτον ὅστις ἦτο τότε εἰς Δῆλον σεσσωρευμένος, ἀνάγκη νὰ εἰπωμεν ἐνταῦθα πλείονερά τινα περὶ τούτου. Ἡ τιμὴ τῶν δούλων ἦτο ποικίλη τὸ παλαιὸν καὶ ἐτροποποιεῖτο ἀπὸ ἡμισείας μῆδης μέχρι τάλαντου, κατὰ τὴν ἡλικίαν, τὴν ὑγιάν, τὴν βίωσιν, τὴν ὠραιότητα, τὰς διανοητικὰς δυνατότητας, τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ τὰς ἠθικὰς ιδιότητας αὐτῶν. Ὁ μέσος ὅρος τῆς ἀξίας εἶναι δυσκόλον νὰ ὀρισθῇ ἀκριβῶς ὁ Βοϊκίσιος τάσσει αὐτὸν εἰς μῆδης. Καὶ εἶναι μὲν πολλὰ παραδείγματα δούλων πολλῶν συνάμα πωληθέντων εἰς τιμὴν μεγαλητέραν, διότι λ. χ. 1200 Ῥωμαῖοι ἀιχμαλωτεύθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀννίβα καὶ πωληθέντες εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐξηγοράσθησαν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, ἐπὶ Τίτου Κοιντίου Φλαμίνιου, διὰ πέντε μῆδης ἕκαστος ἡ καὶ πάλιν ἐξ ἡμισείας ἑξαμισίας ἐξηγοράσθησαν, ἐπὶ Κλεομένους, τὴν ἐλευθερίαν τῶν καταβαλλόντες πέντε ἑπίσης μῆδης ἕ-

κάστος ἄλλ' ὅμως καὶ ἂν ἐπὶ τῇ βίσει τοῦ ἐλαχίστου μέσου ὅρου τοῦ Βοϊκίου ὑπελογίσωμεν τὴν ἐμπορικὴν τῆς Δῆλου κίνησιν, θέλομεν εὖρει αὐτὴν παραδέξασθαι. Κατὰ τὸν Στράβωνα, ὡς πρὸ μικροῦ εἰρηται, ἡ νῆσος αὕτη ἠδύνατο αὐθημερὸν καὶ δεξασθαι καὶ ἀποπέμψαι μισιάδας ἀνδραπόδων. Βεβίως ἐκ τούτου δὲν δικαιούμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τοιαύτη ἐξαγωγὴ καὶ ἐξαγωγή ἐγένετο καθ' ἑκάστην ἄλλ' ἡ ἐπικρατήσασα παροιμία μαρτυρεῖ, ὅτι ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον τὸ πρᾶγμα ἦτο οὐνήθεο. Ἐάν ἡδη παρατηρήσωμεν λοιπὸν, ὅτι μυριάς δούλων ἡ ἐλαχίστη ἀξία ἀνέβαινε εἰς ἑκατομύριον ἀττικῶν δραχμῶν, ὅτι ἡ τῶν ἀνδραπόδων ἐμπορία ἦτο μόνον εἰς τῶν κλάδων τῆς ἐμπορίας τῆς νήσου ἐκείνης, ὅτι τὸ παλαιὸν τὰ συναλλάγματα ἐγένοντο ἐπὶ μετρητοῖς, ὅτι, τελευταίον, τὸ ὅλον ποσὸν τοῦ κυκλοροῦντος τότε ἐν τῇ Εὐρώπῃ χρηματικοῦ κεφαλαίου, δὲν ὑπερέβαινε τὰ χίλια τῶν σημερινῶν ἡμετέρων δραχμῶν ἑκατομύρια, ὃν τὸ ἐλαχίστον ἐννεακίς ὑποκλάσιον τοῦ σήμερον κυκλοροῦντος ἐν τῇ Εὐρώπῃ χρηματικοῦ κεφαλαίου, ἀνάγκη νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μέγα, ἂν ὄχι τὸ μέγιστον μέρος τοῦ ὅλου κυκλοφοροῦντος τῆς Εὐρώπης κεφαλαίου ὑπῆρχε σεσωρευμένον εἰς τὴν εὐδαίμονα ἐκείνην νῆσον.

Τοιαύτη ἦτο τῆς Δῆλου ἡ κατάστασις ἐντὸς τῶν πρώτων ἐξήκοντα ἐννεακίς τῆς περιόδου ταύτης, διότι ἐν ἔτει 87 ἐξεπορθήθη, πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀρχελαίου, ἔπειτα δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀπελλικωντος, καὶ τελευταίον ὑπὸ Μητροφάνους, καὶ ἕκτοτε ἀποβαλοῦσα πᾶσαν αὐτῆς τὴν ἀκμὴν διετέλεσεν ἠνδραῶς πράττουσα, ἡ δὲ ἄλλη Ἑλλάς, ἂν καὶ δὲν νητύχησε νὰ ἀποκτήσῃ τοσαῦτα πλοῦτη, οὐδ' εἰς τοσαύτας ὅμως συμφορὰς ὑπέκυψεν.

Ὁ Πολύβιος ψέγων τὸν Φύλαρχον λέγοντα ὅτι, μετὰ τὴν ἐπὶ Κλεομένους ἄλωσην τῆς Μεγάλης πόλεως, οἱ Λακεδαιμόνιοι συνέλεξαν ἐξ αὐτῆς λαβύρων ἐξακισχίλια τάλαντα, ἐπιφέρει ὅτι ἐγὼ γὰρ, οὐ λέγω κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ἐν οἷς ὑπὸ τε τῶν ἐν Μακεδονίᾳ βασιλείων, ἐπι δε μᾶλλον ὑπὸ τῆς συνεχείας τῶν πρὸς ἀλλήλους πολέμων, ἀρδην κατέφθαρτο τὰ Πελοποννησίων ἄλλ' ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς καιροῖς ἐν οἷς πάντες ἐν καὶ ταῦτο λέγοντες, μεγίστην καρποῦσθαι δοκοῦσιν εὐδαιμονίαν, ὅμως ἐκ Πελοποννήσου πάσης, ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπίπλων, χωρὶς σωμάτων, οὐχ ὁλόν τε συναχθῆναι τοσούτον πλῆθος χρημάτων. Ἡ εὐδαιμονία περὶ ἧς ἐνταῦθα ομιλεῖ ὁ Πολύβιος, ἀνάγεται προδήλως εἰς τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Ῥωμαικῆς κυριαρχίας, μὴ δυναμένη νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς τὴν ἀπὸ τῶν Κλεομενικῶν χρόνων μέχρι τῆς κατασκαφῆς τῆς Κορίνθου μεσολαβήσασαν ἐποχὴν, ἐντὸς τῆς ὁποίας οἱ μεταξὺ τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας καὶ τῆς Αἰτωλικῆς πόλεμοι, αἱ μεταξὺ Ἀθανῶν καὶ Σπάρτης καὶ Μεσσηνίας διενέξεις, αἱ τοσαῦτας ἐπαγαγοῦσαι καταστροφὰς, τελευταίον αἱ καταλίψεις τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Μακεδόνων δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ὕλην τῆς Ἑλλάδος ἀνόρθωσιν, τῆς ὁποίας ἄλλως τε τὴν τότε ἰλιεὶνὴν κατὰστασιν αὐτὸς ὁ Πολύβιος μὲ μὲν ἄνευ χρώματων ἐν τῇ ἐβδόμῃ καὶ τριακοστῇ τῶν ἱστοριῶν του περιγράφει. Ὁ Πολύ-

βιος λοιπὸν λέγει, ὅτι, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Ῥωμαικῆς κυριαρχίας ἀπὸ πάσης τῆς Πελοποννήσου, ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπίπλων, χωρὶς τῶν σωμάτων, δὲν ἠδύνατο νὰ συναχθῶσιν ἐξακισχίλια τάλαντα ἄλλ' ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐκείνοι τὸ πρᾶγμα ὑποδεικνύει, ὅτι, ἂν ἡ ἕξαι τῶν ἐπίπλων δὲν ἐφθάνε τὸ ποσὸν ἐκεῖνο, δὲν ἀπέειχεν ὅμως καὶ πολὺ αὐτοῦ, διότι, ἐάν ἄλλως εἴχεν, ἐάν δηλαδὴ, ἡ ἀξία τῶν ἐπίπλων ἐκείνων ἦτο πιντᾶπαι πρὸς τὸ πρᾶν δυσανάλογος, δὲν ἦθελε βεβαίως λαβεῖ ὡς ὅρον ἀντιθέσεως τὴν Πελοπόννησον, ἀλλ' ἕτερον μεγαλύτερον ἐτι, οἶον τὴν Ἑλλάδα ἅπασαν. Ἐπιλόγως ἄρα δυναμέθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ ἀξία τῶν ἐπίπλων τῆς Χερσονήσου ταύτης δὲν ἦτο τότε πολὺ μικροτέρα τῶν ἐξακισχιλίων τάλαντων.

Ἀλλὰ πρόκειται ἤδη νὰ ἐξετάσωμεν τί ἐνοεῖ ὁ Πολύβιος διὰ τοῦ ὅρου ἐπιπλά, διὰ τὴν νὰ λάβωμεν εὐκρινῆ ὁπωσοῦν ἰδέαν περὶ τῆς ὕλικῆς καταστάσεως τῆς Πελοποννήσου κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην. Εἶναι βίβαιοι, ὅτι ὁ Πολύβιος δὲν περιλαμβάνει εἰς τὸν ὅρον ἐπιπλά τὰ χρομήματα, ἂν καὶ βητώδ δὲν ἐξαιρεῖ εἰμὴ τὰ σώματα δηλαδὴ τὰ ἀνδραπόδα, τοὺς δούλους. Γίνεται δὲ τοῦτο πρόβηλον ἄμα ἀνείρωμεν τὴν χρηματικὴν κατὰστασιν τῆς Πελοποννήσου κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀλώσεως τῆς Μεγάλης πόλεως ὑπὸ Κλεομένους, ὅτε, κατὰ τὸν ἱστορικὸν μας, πολὺ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς Ῥωμαικῆς κυριαρχίας ἀδύνατον ἦτο νὰ ἐισπραθῶσιν ἀπὸ τῶν ἐπίπλων τῆς Χερσονήσου ἐξακισχίλια τάλαντα. Ὁ Πλούταρχος λέγει ὅτι δταν ὁ Ἅγιος ὁ μικρὸν πρὸ τοῦ Κλεομένους βασιλεύσας ἐπέχειρτε τὴν παλινρῶσιν τῆς πολιτείας τοῦ Λυκούργου, ἔθηκεν εἰς μέσον πρῶτος αὐτὸς τὴν περιουσίαν του, πολλῶν μὲν οὖσαν ἐν τοῖς γεωργουμένοις καὶ νουμισματοῖς, ἂνευ δὲ τούτων ἔχουσαν ἐξακίσια τάλαντα νομισματοῦς, καὶ ὅτι τὸ αὐτὸ ἐποίησαν καὶ ἡ μήτηρ καὶ οἱ φίλοι καὶ οἰκεῖοι αὐτοῦ πλουσιώτατοι οὖντες Σπαρτιατῶν. Ἐάν λοιπὸν μόνος ὁ Ἅγιος εἴχεν ἐξακισίων τάλαντων νόμισμα καὶ ὑπῆρχον πολλοὶ φίλοι καὶ οἰκεῖοι αὐτοῦ πλουσιώτατοι, καὶ ἕτερος βασιλεὺς καὶ τοῦτου φίλοι καὶ οἰκεῖοι ἐπίσης πλοῦσιοι, δὲν δύναμέθα νὰ μὴ ὑποθέσωμεν ὅτι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἰς τὴν Σπάρτην μόνον ὑπῆρχε 6.000 τάλαντων ἴσως νόμισμα καὶ ὅτι ἐπομένως ὁ Πολύβιος εἰπὼν, ὅτι ἐκ τῶν ἐπίπλων τῆς Πελοποννήσου ἀπᾶσης δὲν ἠδύνατο νὰ ἐισπραθῆ τοσούτο ποσὸν χρημάτων, δὲν περιέλαβεν ἐντὸς αὐτοῦ τὸ νόμισμα. Οὐτε τὰ βοσκήματα περιελάμβανεν, ὄχι μόνον διότι βεβαίως δὲν δύναμέθα νὰ ἐκτείνωμεν τὸν ὅρον ἐπιπλά εἰς τὰ βοσκήματα, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ τοσούτων ἀείποτα πολυθρόμων Πελοποννήσος δὲν περιείχε καὶ τότε βοσκήματα ἀξίας, πολὺ μὴ ἀπεχρῶσης τοῦ ὅλου ποσοῦ τῶν 6.000 τάλαντων. Συμπεραίνωμεν ἄρα, ὅτι, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς Ῥωμαικῆς κυριαρχίας, εἰς τὴν Πελοπόννησον ὑπῆρχον ἐπιπλά, δηλαδὴ σκεῦή μόνον καὶ πολιτικὰ κοσμήματα, ἀξίας μικρὸν ἀποδεούσης τῶν ἐξακισχιλίων τάλαντων καὶ σημειωτέον ὅτι ἀνάγκη εἶπὸς νὰ ἐξαιρέσωμεν τὰ πολλὰ καὶ βαρῦτιμα τῶν

ἱερῶν ἀναθήματα, οὐ μόνον διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπακθῶσιν εἰς τὸν κοινὸν ὅρον ἐπιπλά, καὶ πρὸς τοῦτοις ἡ ἀξία αὐτῶν ἦτο ἀσυγκρίτω τῷ λόγῳ μεγαλητέρα, ἀλλὰ καὶ διότι, ὡς ἐκ τῆς ἀφορμῆς ἀφ' ἧς ὁ Πολύβιος ὀρωμάμενος ἐπιχειρεῖ τὴν ἐκτίμησιν ταύτην (ἦτο δὲ ὁ λόγος περὶ λείας) δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι περιέλαβεν εἰς αὐτὴν τὰ ἀναθήματα, τὰ ὁποῖα συνήθως τοῦλάχιστον παρὰ τοῖς Ἑλλῆσιν ἐθεωροῦντο ἱερὰ καὶ ἀπαράβιαστα. Ἡ ἀξία τοῦ τάλαντου, κατὰ τὴν ὀρθὴν ἐκτίμησιν τοῦ Γάλλου οἰκονομολόγου Ἰωάννου Βαπτιστῆ τοῦ Σαῦου, ἐξισοῦται μὲ 12,600 περίπου σημερινᾶς ἡμετέρας δραχμᾶς. 6,000 τάλαντα ἄρα φέρουσι 75,240,000 δραχμῶν ἦτοι ποσὸν ὄχι βεβαίως εὐκαταφρόνητον, ὅταν μάλιστα θεωρήσωμεν, ὅτι εἰς αὐτὸ δὲν περιλαμβάνονται τὰ χρομήματα, τὰ βοσκήματα, καὶ τὰ ἀναθήματα τὰ ἱερὰ.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐντὸς τῶν τελευταίων πενήτηκοντα ἐνιαυτῶν τῆς πρώτης ταύτης περιόδου τῆς Ῥωμαικῆς Κυριαρχίας, ἡ Ἑλλὰς ἔπαθεν ὡς ἐκ τοῦ Μισθηδατικῆς πολέμου, τῶν πειρατῶν τῆς Κιλικίας καὶ τῶν ἐμφυλίων μεταξὺ Καίσαρος καὶ Πομπηίου καὶ Ὀκταύτου καὶ Ἀντωνίου καὶ Κλεομένη, οὐ σμικρὰς ζημίας ἄλλ' ἡ δικαιοσύνη ἀπαιτεῖ νὰ ὀμολογήσωμεν ὅτι ἐπὶ τέλους αἱ συμφοραὶ αὗται δὲν ἦσαν τοσούτων δειναῖ ὅσον ἠθέλησαν νὰ τὰς παραστήσωσι καὶ ὅτι πολλὰς ἐπίσης εὐεργεσίας ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἔλαβεν ἡ Ἑλλὰς. Ἡ ἐπὶ τοῦ Μισθηδατικῆς πολέμου ἀλωσις τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Πειραιῶς, ἡ σύλλησις τῶν Δελφῶν τῆς Κριδαύρου καὶ τῆς Ὀλυμπίας ἦσαν μὲν γεγονότα δυσάρεστα, δὲν ἐπέφερον ὅμως εἰς τὴν ὕλην τοῦ τόπου κατὰστασιν καὶ εὐμερίαν πληγᾶς καιρίας, τὰ πλοῦτη τῶν ἱερῶν ἦσαν πλοῦτη νεκρὰ καὶ προστούτοις συνέβησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξωθεν τὸ πλεῖστον, ὡς τε πιθανώτατον ἦτο ὅτι ἡ εὐσέβεια τοῦ τότε κόσμου ἤθελε ταχέως τὰ ἀναπληρώσει, ὡς καὶ τὰ ἀνεπλήρωσε τῶντέ μὲχρι τινὸς βραδυτέρον, ἐνῶ, ἂν ἐφορολογοῦντο αἱ πόλεις, ἤθελον πάθει ζημίαν πραγματικὴν καὶ ἀθεράπευτον ἐκτὸς τούτου τὰ ἱερὰ ταῦτα δὲν ἐγυμνώθησαν ἐντελῶς κυρίως ἐλήφθησαν τὰ χρομήματα καὶ ὁ μικρὸν μετὰ ταῦτα ἐπισκεφθεὶς τοὺς Δελφοὺς Στράβων λέγει βητώδς ὅτι τὰ πλείω τῶν ἀναθημάτων διεσώθησαν.

Ἡ ἀλωσις τῶν Ἀθηναίων ἐπέφερε πολλὴν σφαγὴν κατοίκων καὶ διαρπαγὴν ἀλλ' ὄχι καὶ μνημείων καταστροφῆν. Τὸ μόνον καταστραφέν μνημεῖον, τὸ ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν ἀναφερόμενον, εἶναι τὸ Ἰδαίων, καὶ τούτο κατὰ δυστυχίαν ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου ἀρχόντος Ἀθηναίων, ὄχι ὑπὸ τοῦ Σόλλα, ὡς τε ὁ αὐτὸς πάλιν Στράβων ομιλεῖ περὶ Ἀθηναίων δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν περιγραφὴν τῶν θεαμάτων ὅσα περιεῖχον, παθῶν, ὡς λέγει, τὸ τοῦ Ἥραίου, εἰπόντος ὅτι Ὄρω » τὴν ἀκρόπολιν, καὶ τὸ περὶ τῆς τριαινῆς ἐκείνης » μεῖον ὄρω τὴν Ἐλευσίνα, καὶ τῶν ἱερῶν γέγονα » μύστης ἐκεῖνο ἑσπερίων τοῦτο Θησεῖον. Ὁ δὲ » νωμαὶ δηλώσας καθ' ἐν ἑκάστον ἢ γὰρ Ἀττικὴ θε » ὢν ἐστι κτίσμα καὶ προγόνων ἠρώων. » Σμειωτέον δὲ ὅτι ἀπὸ τῆς ὑπὸ Σόλλα ἀλώσεως μὲχρι τοῦ Στράβωνος αἱ Ἀθηναῖοι ἔλαβον πολλὰς καὶ ποικίλας εὐεργεσίας τὸ κατασκαφέν Ὠδεῖον ἀνοικοδομήθη ὑπὸ

των βασιλέων της Καππαδοκίας Ἀριοβαρζάνου τοῦ Φιλοκάτορος καὶ τοῦ υἱοῦ του Φιλορωμαίου. Ὁ ἐπίσημος Ῥωμαῖος Πομπήσιος Ἀττικὸς, ἀναγκασθεὶς νὰ φύγῃ τὴν πατρίδα αὐτοῦ διὰ τὰς αὐτοῦ ἐπικρατούσας πολιτικὰς παραχάξ, εἶπεν ἀσυλὸν εἰς Ἀθήνας, συμπαραλαβὼν καὶ τὴν περιουσίαν καὶ πολυειδῶς συνέδραμε τὴν πόλιν ταύτην διὰ δαναίων καὶ ἄλλων βοηθημάτων. Ὁ Πομπήσιος ἐπανερχόμενος ἀπὸ τοῦ τελευταίου Μηθριδατικοῦ πολέμου ἔδωκεν ἐκάστῳ μὲν τῶν ἐν Ἀθήναις φιλοσόφων ἑτάλινον δωρεάν, τῇ δὲ πόλει εἰς ἐπισκευὴν πενήτην ἑκατὸν τάλαντα, ὅπερ ἐστὶ ὑπὲρ τὰς 600,000 σημερινῶν δραχμῶν. Βίος τὸν μεταξὺ Πομπήσιου καὶ Καίσαρος ἐμφύλιον πόλεμον, οἱ Ἀθηναῖοι ἐτάχθησαν μετὰ τοῦ πρώτου, ὁ δὲ νικητὴς καὶ περιβιηθεὶς νὰ πολιορκήσῃ αὐτοὺς πρότερον, μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου οὐ μόνον δὲν ἐκόλασεν, ἀλλὰ καὶ χρήματα οὐκ ὀλίγα ἔδωκεν εἰς καλλωπισμὸν τῆς πόλεως. Τελευταῖον δ' Ἀντώνιος ὄταν, μετὰ τὴν ἤτταν τοῦ Βρούτου καὶ τοῦ Κασίου μεταβαίνων εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας μετὰ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ ἀργυρολογίᾳ, διεβή ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, ἀνεδείχθη πρὸς αὐτὴν ἐπιεικὴς, εὐχαριστεῖτο εἰς τὰς ἀκρόασις τῶν φιλολόγων καὶ ἔχειρεν ἀκούων ἐαυτὸν προσαγορευόμενον φιλέλληνα, μάλιστα δὲ φιλαθήναιον δούς τῇ πόλει πλείστας δωρεάς.

Πολλὰ λέγει ὁ εὐγλωττος ἐκεῖνος Γερμανὸς ἱστορικός καὶ περὶ τῆς ὀλιγαυθρωπίας καὶ ἐρημίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Ναι μὲν ἡ Ἑλλὰς τότε οὐτε τὰς πολλὰς καὶ λαμπρὰς πόλεις, οὐτε τοὺς ἀφθόγους καὶ πλουσίους κατοίκους εἶχε τῆς ἐν τῇ 5ῃ καὶ 4ῃ ἑκατονταετηρίδι πρὸ Χρ. ἀκμῆς αὐτῆς· πρὶν ὅμως ἢ ἐξετάσωμεν ἀκριβέστερον ὅποια τις ἦτον ἡ κατάστασις αὐτῆς ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς Κυριαρχίας, ἀνάγκη νὰ δηλολογήσωμεν ὅτι ἡ ἀλλοίωσις ἐκείνη συνέβη, ὅχι ἐπὶ τῆς κυριαρχίας ταύτης, ἀλλὰ μάλλον κατὰ τοὺς ἐσχάτους χρόνους τῆς ψυχορραγούσης ἐλευθερίας καὶ οὗς ἡ Ἑλλὰς κατηνάλωσεν τὰς τελευταίας αὐτὰς δυνάμεις εἰς διηνηκεῖς, ἀσκόπους καὶ ἀφρονες ἐμφυλίους καὶ ἐξωτερικοὺς πολέμους. Πότε καὶ ὑπὸ τίνος τῶν κατεστράφη ἡ Μεγάλη πόλις, περὶ ἧς ὁ Στράβων λέγει ὅτι ἐπαθε τὸ τοῦ κομικοῦ, καὶ

« Ἐρημία μεγάλη ὅταν ἡ Μεγάλη πόλις. »

ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καθ' ἣν ἡ ἐλευθερία ἔπνεε τὰ λοιπὰ ὑπὸ Κλεομένους; Πότε καὶ ὑπὸ τίνος ἢ Σπάρτης; Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, ὑπὸ Φίλοποιμου; Πότε αἱ πόλεις τῆς Ἀχαΐας, τῆς Μεσσηνίας, τῆς Λιτωλίας, τῆς Ἀκαρνανίας, τῆς Ἠλείου; Πότε αἱ Ἀθηναῖοι ἐφθασαν εἰς τὸ ἐσχάτον πενίας; Πότε, τελευταῖον, ἐξέλιπεν ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς ἡ ἀρχαία, ἡ ἀρνεὶς Κόρινθος; Πᾶσαι αἱ συμφοραὶ αὐταὶ ἀνήκουσιν εἰς χρόνους προγενεστέρους τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας καὶ δὲν ἐπανελήθησαν καὶ ἐπ' αὐτῆς. Ἐξεναντίας πολλοὶ Ῥωμαῖοι ἠγωνίσθησαν νὰ θεραπεύσωσιν ὅσον ἐνδέχεται τὰς πληγὰς ταύτας. Θετικὰς πληροφορίας λ. χ. περὶ τοῦ κατὰ τὴν πρώτην ταύτην περι-

δον τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔχομεν· ἀλλ' ἔχομεν μαρτυρίας ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι συνετέλεσαν, τὸ κατ' ἐαυτοὺς, εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ τούτου. Ὁ Πομπήσιος καταστρέψας τοὺς πειρατὰς τῆς Κιλικίας, οἵτινες οὐ μόνον τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἰταλίαν αὐτὴν εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Ῥώμης εἶχον λεηλατήσῃ, καὶ συλλαβὼν αὐτῶν δεσμοῦς κλείνας, συνήκισε πολλοὺς εἰς τὴν ἀπὸ τῶν καιρῶν τῆς ἐλευθερίας χηρεύουσαν κατὰ τὴν πόλιν τῆς Ἀχαιῆς Δύμη. Ὁ Καίσαρ μίκρον πρὸ τῆς τελευτῆς του, ἐπεχείρησε τὴν ἀνέγειραι τῆς Κορίνθου, ἐπειμψεν ἐποίκους πλείστους τοῦ ἀπελευθερικῆς γένους εἰς τὴν πόλιν ταύτην, τὴν μετ' ὀλίγον αὖθις ἀμάσασαν καὶ λαμπροτάτην γενομένην.

Ὀλίγω δ' ἐτι βραδύτερον, ὁ Οὐκαΐσιος νικῆσας τὸν Ἀντώνιον, οὐ μόνον παρεμύθησε, διὰ δωρεῶν, τοὺς εἰς τοὺς ἐμφυλίους ταύτους πολέμους παθόντας Ἑλληνας, ἀλλὰ, προστούτους, ἀνέκτισε μὲν τὰς ἐρήμους σχεδὸν Ἠάτρας, κατεσκευάσας δὲ περὶ Ἄκτιον τὴν Νικόπολιν, πόλεις δύο ἀπαβάτας μετ' οὐ πολὺ πολυανθρωποτάτας καὶ πλουσιωτάτας. Ὡς τεκμήριον τῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὀλιγαυθρωπίας τῆς Ἑλλάδος ἀνεσέρει τις τῶν νεωτέρων ἱστορικῶν τὴν δυσκολίαν τὴν ὅποιαν ὁ Ἀντώνιος ἀπήτησεν εἰς τὸ νὰ συμπληρώσῃ τὰ πληρώματα τοῦ στόλου μετὰ τοῦ ὁποῖου περὶ Ἄκτιον ἐναυμάχησεν. Ἡ δυσκολία αὕτη μαρτυρεῖται τῶντι ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου· ἀλλ' ὀνείτερος ἐκεῖνος ἱστορικός ἠπατήθη εἰπὼν ὅτι τὰ πλοῖα ἦσαν ὀλίγα. Τὰ πλοῖα ταῦτα ἦσαν πεντακκόσια κατ' αὐτὴν τοῦ Πλουτάρχου τὴν μαρτυρίαν καὶ μετὰ τῶν αὐτῶν πολλὰι δεκτῆρις καὶ δεκτῆρις. Πεντακοσίαν τοιούτων πλοίων τὰ πληρώματα ἀπῆτουν τοὐλάχιστον 250,000 ἀνδρῶν· ἀλλὰ καὶ ἂν τὸ ἥμισυ μόνον τούτων ἐζητήθη ἀπὸ τῆν Ἑλλάδα βεβαίως δὲν εἶναι ἀπορον ὅτι δὲν καταρωθῶν νὰ εὐρεθῇ, μάλιστα ὅταν λάβωμεν πρὸ ὀθαλμῶν ὅτι δὲν ὑπῆρχε πολλὴ προθυμία εἰς τοὺς Ἑλληνας νὰ δράμωσιν εἰς τὸν ἀγῶνα ταῦτον. Ἐξεναντίας δὲ ἡ ἀξίωσις μόνη τοῦ Ἀντωνίου τοῦ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τῆν Ἑλλάδα τοσοῦτον πλῆθος ἀνδρῶν ἀποδεικνύει, νομίζομεν, ὅτι ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς δὲν ἦτο τοσοῦτος εὐκαταφρόνητος.

Ὡς τελευταῖαν δὲ ἀπόδειξιν τῆς ἀκμῆς εἰς ἣν ἦσαν πολλὰι Ἑλληνικαὶ πόλεις κατὰ τὴν πρώτην ταύτην περίοδον τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας, φέρομεν τὴν Ἀκαδαίμονα.

Ὁ Βρόδτος, μέλλων νὰ συζητήσῃ τὴν δευτέραν ἐν Φιλίπποις μάχην πρὸς τὸν Οὐκαΐσιον καὶ τὸν Ἀντώνιον, ὑπεσχέθη εἰς τὸν στρατὸν αὐτοῦ, καλῶς ἀγωνισάμενον, νὰ τῷ ἐπιτρέψῃ τὴν διαρπαγὴν δύο πόλεων, τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Ἀκαδαίμονος. Πρὸς τιμὴν τοῦ τελευταίου ἐκείνου ὑπερμάχου τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ὀρεόμενος νὰ δηλολογήσωμεν ὅτι τινὲς τῶν ἱστορικῶν δὲν ἀναφέρουσι τὴν ὑπόσχεσιν του ταύτην ὡς βεβαίαν· ἀλλὰ τοῦτο ἀδιάφορον εἰς ἡμᾶς ἀρκεῖ ὅτι ὑπῆρχε τοιαύτη φήμη, διότι ἡ φήμη αὕτη ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ διαρπαγὴ τῶν δύο ἐκείνων πόλεων ἐθεωρεῖτο ὡς γέρας ἀποχρῶν τοῦ στρατοῦ. Διὰ νὰ ἐνοήσωμεν δὲ καλῶς τὰ συμπε-

ράσματα τὰ ὅποια ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ ἐξάσωμεν, πρέπει πρὸ πάντων νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι ὁ στρατὸς ὑπερέβαινε τὰς 100,000 ἀνδρῶν, ὅτι ἦτο πλουσιώτατος ὡς ἐκ τῶν λαφύρων τῆς Ἀσίας καὶ ὅτι κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶχον δοθῆ εἰς ἑκατὸν στρατιώτην κατὰ μὲν τὸν Ἀπικιανὸν δραχμαὶ χίλιαι, κατὰ δὲ τὸν Πλουτάρχον δραχμῶν δύο χιλιάδες. Ἄς λάβωμεν τὸν ἐλάχιστον ὄρον τῶν δραχμῶν χιλίων ἢ δοθῆσθαι ἄρα ἐπὶ χεῖρας τῷ στρατῷ ἀμοιβή συνεποσοῦτο εἰς ἑκατὸν ἑκατομύρια ἀρχαίων δραχμῶν· τὸ δὲ ὑποσχέθεν γέρας, ἐν περιπτώσει νίκης, ἀναγκαιὸς πρέπει νὰ ὑποθεθῇ μεγαλύτερον· ἀλλὰ, διὰ νὰ μὴ φανώμεν ὑπερβολικοὶ, ἂς δεχθῶμεν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἦναι τοὐλάχιστον ἴσον τῆς ἐπὶ χεῖρας δοθείσης ἀμοιβῆς. Ὁ στρατὸς λοιπὸν ἐκεῖνος εὐλογιότατα εἰδύνατο νὰ ἐλπίσῃ ὅτι ἤμπορεῖ νὰ λαρυραγωγῆσθαι ἀπὸ τῶν δύο πόλεων τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Ἀκαδαίμονος, τοὐλάχιστον 100,000,000 ἀρχαίων δραχμῶν ἑλίων, ὅπερ ἐστὶ 17,000 περίπου τάλαντα, τὰ ὅποια, ὡς γνωστόκοι ἦδη, ἰσχυρίζονται πρὸς 220,000,000 περίπου σημερινῶν ἡμετέρων δραχμῶν. Μερίσαντες τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς δύο, θελομεν εὐρεῖ τὴν ἀξίαν τῆς κινήτης περιουσίας ἧτις περιλαμβάνοντο, κατὰ τὴν τότε ἐπικρατούσαν γνώμην, εἰς ἑκατέραν τῶν δύο ἐκείνων πόλεων. Καὶ ἂν ἦδη περιλάβωμεν εἰς τὴν ἀξίαν ταύτην τὰ τε ἐπιπλά, καὶ τὰ χρήματα καὶ τὰ σώματα, καὶ τὰ βοσκήματα, ὁμολογητέον, ὅτι ἡ Ἀκαδαίμων, ἔχουσα κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἐν γένει κινήτην περιουσίαν ἀξίας 110,000,000 δραχμῶν, ἦτο πόλις πλουσιωτάτη.

ΒΟΜΒΑΗ ΚΑΙ ΤΑΠΡΟΒΑΗ. (1)

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Ὅσοι δὲν ἔχουσι νὰ σπείρωσιν ἐξήκοντα χιλιάδας φράγκων κατ' ἔτος εἰς τὰς ἀμάξας καὶ τὰ πλοῖα, καὶ δὲν αἰσθάνονται μεγίστην κλίτην πρὸς τὴν ναυτιλίαν, οὐδὲ συμπάθειαν πρὸς τὰς τίγρεις καὶ τοὺς κροκοδείλους, πρέπει νὰ γνωρίζωσι τινὰ χάριν πρὸς ἐκεῖνον ὅστις, λόγῳ ὀκνηρίας, μεταβαίνει εἰς Ἰνδίαν, ἐκτίθεται εἰς πολλὰς δαπάνας καὶ εἰς κινδύνους, διὰ νὰ κατορθώσῃ ὥστε πολλοὶ ἄλλοι, χωρὶς νὰ σαλεύσωσιν ἀπὸ τοῦ σκίμποδος των ἢ ν' ἀποβάλωσι τὰς οἰκιακὰς των ἐμβάδας, ἀλλὰ δαπανῶντες ὀλίγα μόνον φράγκα καὶ ὀλιγωτέρας ὄρας, νὰ ἐπισκεφθῶσι καὶ αὐτοὶ τὰ ἴδια μέρη.

Ὅσοι δὲν θαυμάζουσιν ὑπὲρ τὸ μέτρον τὴν ἐνασχόλησιν ἐκείνων οἱτινες κατατρέβουσιν ὄλον αὐτῶν τὸν καιρὸν καὶ ὄλην τὴν δραστηριότητά των εἰς τὸ νὰ διατρέξωσι πολλὰς χιλιάδας λευγῶν κατ' ἔτος εἰς τὰ Ἠλύσια πεδία, ἀπὸ τῆς πλατείας τῆς Ὀμομοίας εἰς τὴν ὁδὸν Μαρινή, καὶ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ

Μαρινή εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Ὀμομοίας, (2) πρέπει νὰ εὐγνωμονῶσι πρὸς ἀνθρώπον ὅστις, καὶ τοὶ ἔχων τὸ δικαίωμα νὰ περάσῃ ἀναληγῆτως ὡς καὶ αὐτοὶ τὰς ἡμέρας του, προτιμᾷ, ἀντὶ νὰ στρέφεται αἰώνως ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ κύκλου ὡς ἀνθρωπόμορφος σκίνορος, νὰ μεταβῇ ἀλλαχοῦ, καὶ ἀντὶ βράδδου ἀχρηστοῦ, νὰ λάβῃ εἰς χεῖρας γραφίδα γροθισματωτάτην.

Οἱ μὴ ἀγαπῶντες ὡς ἡμεῖς τὰ βιβλία τὰ συντασσόμενα δι' ἄλλων βιβλίων, τὰ ψευδῆ ὑπομνήματα, τὰς ψευδεῖς περιηγήσεις, θέλουσι μάθει εὐχαρίστως ὅτι αἱ περὶ Ἰνδίας ἐπιστολαὶ τὰς ὁποίας, θέλομεν δημοσιεύσει, εἶναι ἐπιστολαὶ ἀληθέσταται, γραφεῖναι ἐπὶ τῶν τόπων αὐτῶν, ἀφελῶς καὶ χωρὶς τῆς ἐλαχίστης ἐπιτηδεύσεως, διότι ὁ γράψας αὐτάς δὲν εἶχε σκοπὸν νὰ τὰς κοινοποιήσῃ. Οἱ ἀναγνώσται ἄρα ἀντὶ νὰ εὐρωσι συγγραφέα, θέλουσιν εὐρεῖ ἀνθρώπον, ὡς λέγει ὁ Πατριάρχης.

Ὡς λοιπὸν ἐδημοσιεύθησαν; ἰδοὺ τὸ ἱστορικόν· ὁ περιηγητὴς μας εἶχε φέρει ἐκ τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν πολλὰ ἱερογραφήματα καλύψιμα, ἀκριβέστατα καὶ χαρακτηριστικώτατα, καὶ λιθογραφῆσαι τινὰ ἐξ αὐτῶν· ἀλλ' οἱ λιθογράφοι ἐζήτησαν καὶ ἐρμηναῖον· Ὁ ἀδελφὸς του, πρὸς ὃν ἔγραφε τακτικῶς καθ' ὄλον τῆς ἀπουσίας του τὸ διάστημα, εἶχε φυλάξει τὰς ἐπιστολάς του. Ἠδύνατο νὰ εὐρεθῇ ἐρμηναῖα ζῶνηροτέρα ἐκείνης ἧτις ἐγένεεν ἐπιτοπίως καὶ κατὰ πρώτην προσβολήν;

Ἡ πρώτη ἐπιστολὴ χρονολογεῖται ἐκ Μελίτης τὴν 2 Φεβρουαρίου 1844· ἐπιθυμοῦντες ὅμως ἀνυπομονίας νὰ φθάσωμεν εἰς τὰς Ἰνδίας, σπεύδομεν, προστρέχοντες εἰς τὸ δικαίωμα τῶν δραματικῶν ποιητῶν, νὰ ὑπεροπθῆσωμεν τὴν Αἴγυπτον χωρὶς νὰ διατρέψωμεν εἰς αὐτὴν, καὶ νὰ μεταβῶμεν εἰς Βομβάην.

Ἐν μέσῳ δάτους φοινίκων κεῖται ἡ μεγάλη πόλις τῆς Βομβῆης κατοικουμένη ὑπὸ 280,000 Ἰνδιῶν καὶ Γουέβρων, ἡμιγύμων ἢ λευγεμόνων, κίτρινοπῶν, ἐχόντων βραχίονας καὶ πρόσωπα βεβαμμένα, καὶ φερόντων πολλὰς κεραλοδέσμια κόκκινὰ, λευκὰ, κίτρινα ἢ πράσινα. Γυναῖκες ἐπίσης ἡμιγύμων ἢ ἀλλοκότως ἐνδεδυμέναι μὲ λεπτότατα ὀφθαλμοκίνητα κόκκινα, λευκὰ, ἰάνθινα, καὶ καταπεφορτισμέναι μὲ κοσμήματα χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ εἰς τοὺς πόδας, τὰς χεῖρας, τοὺς βραχίονας, τὸν τράχηλον, τὴν μῆτην καὶ τὰ ὠτία, καθὼς καὶ μὲ ἄθη εὐωδέστατα εἰς τὴν κεφαλὴν· μικροὶ ναοὶ Ἰνδικοὶ πλήρεις εἰδώλων τερατομόρφων περικυκλούμενοι ὑπὸ φακίδων (εἰρομονάχων) ἰσχυρῶν, ἐχόντων τοὺς δρυγας μακροὺς καὶ ἀγκύλους ὡς τοῦ ἀετοῦ· γραφαὶ ἀγριοπρόσωποι, μὲ κόμην ἀτακτον καὶ λυτὴν, μὲ ὀφθαλμοὺς βλοσυροῦς· ἀπέραντοι λίμναι ὅπου λούουσι τοὺς νεκροὺς, καὶ ὅπου ὑπάρχουσιν ἀδιακόπως σωροὶ ἀνθρώπων· ναίκασι τσιπηλοὶ τῶν Γουέβρων, θορυβώδεις παγῶδες (ναοὶ) Ἰνδικαὶ· ὁσμὴ μόσχου πληροῦσα τὸν τόπον ὄλον, ὁσμὴ δόρυφορος, προερχομένη ἀπὸ ἰκτιδίων ὀνομαζομένων ὑπὸ τῶν Ἀγγλων μοσχοποτικῶν, αἵτινες βριθου-

(1) Ταπροβάνη, ὀνομάζουσιν ὁ Στράβων, ὁ Πτολεμαῖος καὶ ὁ Διονύσιος τὴν κατὰ τὰς Ἰνδίας μεγάλην νήσον Ceylan, ὀνομαζομένην ἡμέρον εἰς τοὺς Ἀγγλους. Σ. Μ.

(2) Ὡς ἂν ἐλαγει ὁ συγγραφεὺς ἀπὸ τοῦ καρνείου τῆς Ἰταλίας Ἑλλάδος μέχρι τοῦ Πασιλύπου, καὶ ἀπὸ τοῦ Πασιλύπου μέχρι τῆς Κερκίας Ἑλλάδος. Σ. Μ.

σιν εις την πλιν ως και καθ' ελην την Βραβίην ηχοι μουσικής βαρβάρου και αιωνίας, ιδού η πρώτη εις της πόλεως. Περιερχόμενος εις τας οδούς, παρατηρείς συγνάκις, ως ει, κλωβία περικεκλωμένα υπό ενός μόνου σύρματος, πολλά φώτα εκεί τελούνται γάμοι Ινδοί τούς οποίους έλαμβάνει τις ώς γελοιοποιίας. Μειράκια δεκαετή ή δωδεκαετή νομφεύονται κοράσια πέντε ή έξ ετών. Είναι δλόγουμα, καταπερορτισμένα όμως με δακτυλίδια και μέφελια, αλειμένα με χρώμα κίτρινο, και περιετοιχισμένα υπό πλήθους γυναικών ή άνδρων. Καποτε μιν τά πλύνουσι, ποτέ δε τά αλείρουσιν εκ νέου με χρώμα κίτρινο, και άλλοτε προστέρουσι προς αυτά νερόν τή οποίον καταόντα εις τό στόμα έσπενδονίζουσι προς άλληλα. Αί αθλιότητες αυτά διακωσι τρεις και τέσσαρας ημέρας κατά συνήθειαν έν μέσω άκατανόητου κρότου τυμπάνων και λυρών, και τών χορών των βαρβαρίων (χορευτρίων).

άνδρας. Αιευθύνην άμέσως προς τον σωρόν εκείνον, έλκυσθεις υπό του έναρμονίου συνδυασμού των χρωμάτων μετά των γλοερών φωτών και δένδρων. Έν τού της καλύθης έλάθητο με πόδας έσταυρωμένους ή θρωπός τις έχων εμπροσθεν του κιβώτιου, εθεν άνέστρεφεν, ως διά να τούς επιθεωρήση, σωρούς κοσμημάτων και υέλων πολυμόρφων και πολυχρόων, πύλους, πρωτακεία, έπωμίδας τριμεγίστας, περιδέραια, φέλλια, υπερμεγέθη και τεράττια ενώτια, και τα τοιαύτα. Ηίς την καθύλην εκείνην κατώκει βαγιά-δέρα Μαλαβαρίς μετά των συντρόφων της. Έννοείς ότι έσπευτα άμέσως να τούς παραγγείλω να παραστήσωσι κωμωδίαν τινά τή επικύριον εις τό ίδιον εκείνο μέρος εις άμοιβή δέκα ρουπειδων. Τήν επισύσαν, άποποιηθείς στωϊκώτατα τό άγγλικόν γεύμα του δικητοϋ, άπήλθον περί τας έπτά ώρας προς την καθύλην, και εύρηκα όλα τά περίε αυτής πεφωτισμένα διά καρύων Ινδικών τειθειμένων επάνω δοκών εκ κα-

Χορός δραματικός Μαλαβάρων.

Οί Άγγλοι δέν εκτιμώσι διάλου τας Τερψιχόρας αυτές της Ινδίας. Χθές, αξιωματικοί τινες τας κατεπτόησαν θελήσαντες να χορεύσωσι στρόβιλον με αυτές άλλ' ούτάι έλυπήθησαν τοσοϋτον ώστ' έπεσαν κλαίοντα κατά γης, και επέμειον να άναχωρήσωσιν. Άλλ' ως υπαδώνμεν εις την νήσον Τακροβάνην « Η Κολομβία ήτις άνομάζεται πάλιν, είναι άπερρυτον δάτος όμοιον με κήπον. Κατοικείται δε υπό άναριθμήτου πλήθους Σγκαλιδίων, Μαλαβάρων, Μαλαισιών και Μάυρων ζώντων όλων εις καλύθας γαμηλάς υπό την πυκνοτάτην σκιάν δένδρων ξένων εις τούς εύρωπαίους και όσον ένδύγεται περιέργων. Πρό τινων ημερών περιφερόμενος εις τό δάτος προετήρησα Μαλαβαρίδα χριστιάντην, φοροϋσαν κόκκινα και συνυμειούσταν πηγήν καλύθης με πολλούς

λάμου. Με προσδιώριζαν να καθήσω επάνω δένδρου άνεστραμμένου, και άνθρωποι γυμνοί, κρατούντες δαυλούς άνημμένους, άνεπέτασαν ενώπιόν μου πανίον λευκόν επιπθην του οποίου συνήλθον οί ύποκριταί. Κιϋθς ήρχισαν να κρούωσι τύμπανα και κωδωνίσκους, και τό πρό μικρού σιωπηλόν και έρημον εκείνο δάτος, κατεκλύσθη υπό πλήθους Ινδών. Σμήνη γυναικών και παιδιών συβρέσαντα εκάθησαν επάνω φαιδών, και άνδρες άγριοπρόσωποι εγέμισαν τά μεταξύ των δένδρων διαστήματα, και τας βειθείας όπας αυτών. Της νυκτερινής ταύτης σκηνης τό άποτέλεσμα με κατέπληττεν, ή δε πένημος λάμψις των δαυλών μ' έδεικνυε χιλιάδας προσώπων, με βλέμμα τεθλιμμένον και σκυθρωπόν, με χρώμα πρασινοκίτρινον, και με κόμη μακράν. Η φαντασία όμως, δευτέρα των οφθαλ-

μών, έπέτα εις τά άπέραντα εκείνα δάση, εις τας άβάτους εκείνας έρήμους, όπου κατοικούσι μόνο τά τερατώδη θηρία των τροπικών, τά όποια φαίνονται εις ήμας τούς Εύρωπαίους μυθώδη. Ότε κατεβιβάσθη τό παραλέταμα, (διότι δέν άπεύρηθη άλλά κατεβιβάσθη) (1), οί όφθαλμοί μου κατεπήχθησαν υπό του πλούτου και της πολυτελείας των κοσμημάτων, και υπό των άλλοκότων μορφών ή σχημάτων. Παισιτά-νετο άρχαίος βασιλεύς Ινδός, μεγάλοςπρεπιστάτος εσο-

τάς άλλας. Προς τούτους ύπήρχε και ύπουργός ή στρατηγός, βαδδοφορών επίσης, και κωμικώτατα ένδεδυμένος ως και ο βασιλεύς. Μετά τούτους ήρχετο γελοιοποιός προγαστωρ εις τό άκρον και βαθυτώγων, άλλος τις φέρων γυναικεία, και ύποκρινόμενος πρόσωπον συζύγου του ύπουρ ου, και τέλος νεανίης παραδοξώς πως ένδεδυμένος ως ειδωλον. Όλοι ούτοι οίτινες παριστανον εκεισοσίον τι της άρχαίας μυθολογίας των Ινδών, έχόντων αι δε κινήσεις του βα-

Τερεΐς Βούδδων.

λισμένος, με πρόσωπον βεβαμμένον και με βάρβον εις χείρας τήν όποιαν έστρεψε πολλά παραδόξως, καθώς και βαρβιλίστα, λαμφοκοπούσα από κεραλής μέχρι ποδών, και λυγίζουσα τός χείρες, τούς πόδας, δόκλιχρον τό σώμα της με άκατανόητου ταχύτητα και εύστροφίαν ήτον δε ισχυροτάτη και ώραία, και έψαλλε με φωνήν τραχείαν και στρογγήν πάντη άσύμφωνον προς

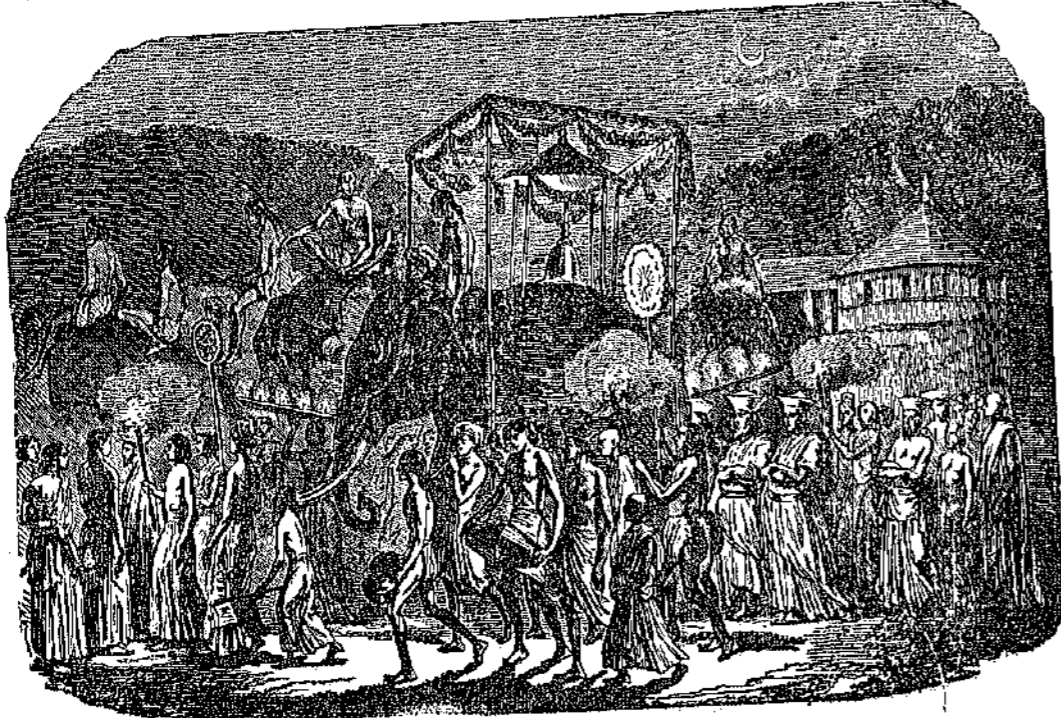
σιλιώς ήσαν ταχύταται και γελοιαί, άνόμοιοι εις άθρωπον τρεβντα ίμάτιον ποδήρες και πατριαρικόν. Η φυσιογνωμία του ήτον ζωηρά και άκτινοβόλος, τό δε πρόσωπον βεβαμμένον διά χρώματος κίτρινου σημαίνοντας μεγάλην καταγωγήν, αυτός δε απήγγελλε με τόνον πολλά εμφαντικόν. Με όφθαλμούς αστραπηδόλους, με σώμα τρέμον και κλονούμενον, ώρμα ενίοτε προς έμέ, και όταν έφθανε πλησίον μου έκλιεν εδασφαιώς την κεφαλήν και με ώνόμαζε ρατζά, ήτοι μ' έδιδε τίτλον άπονεμόμενον έν γενεί

(1) Καί παρ' τοις άρχαίοις Έλλησι η αύλαία δέν άπεύρητο, ως σήμερον έν Εύρώπη, άλλά κατεβιβάζετο. Σ. Ν.

πρός εκείνους δαπάνη τῶν ὁποίων γίνεται ἡ παράστασις. Μετ' ὀλίγον παρουσιάσθησαν γυμνοὶ τινες ἄνδρες κριτῶντες βάρβους, καὶ ξυλοφορτιζόμενοι μετὰ πολλὴν εὐστοχίαν τοῦτο δὲ ἐσημαίνειν ἐπιδρομὴν βαρβάρων. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἄλλος βασιλεὺς ἐνδεδυμένος ὡς καὶ ὁ πρότερος, ἐφάνη αἰφνης πέρων οὐρανῶν, ἐπὶ τῶν νώτων, καὶ πλῆθος ἄλλων πτερῶν τοῦ ἰδίου πτερῶς εἰς τὰς χεῖρας, μετ' ὧν ἐκτύπει ὡς δαιμόνιων βίον τὸν κότμον. Ἐρπασε τὸ στέμμα τοῦ πρώτου βασιλείου καὶ ἐκάθηται εἰς τὸν θρόνον του. Τότε ὄλοι τὸν ἐπρωτύνθησαν. Μετὰ ταῦτα ἄλλοι δευτέρου, τριτοῦ καὶ τέταρτου βασιλείου, μετὰ τῶν πρώτων πύλον ὄξυν καὶ παιδέραια μεγάλα, τὸ δὲ πρότερον ἔχων ἐξωγραφισμένον μετὰ ἱερογλυφικὰ κίτρινα.

διότι πολλάκις εἰς μέρη κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπρόβλεπτα κρύπτεται νὰς μυστηριώδους ὅπου τελεῖται ὁ βουδδισμός (2) καθ' ὅλην τὴν ἀρχαίῃ αὐτοῦ ἐπιστημολογίαν. Ἦκει, εἰάν ἡ φαντασία σου σὲ παρασύρῃ θέλεις ἀναβῆ δια στενωποῦ ἐλιχοειδοῦς καὶ δυσβάτου, ὑπὸ πυκνόφυλλα δένδρα δι' ὧν δὲν διαπερᾶ πάποτε ὁ ἥλιος, καὶ φθάσει εἰς κλίμακα ναοῦ ἀγροίκου, ὅπου ἱερεῖς εὐπροσήμεροι καὶ πρῶτοι περιτετυλιγμένοι μ' ἐν δύματα κίτρινα, μετ' ὄψιν κίτρινην, μετὰ πρόσωπον βαρῶ, μετὰ κεφαλὴν ἐξυρισμένην, ὡς καὶ μετὰ σῶμα ἐπίσης ἐξυρισμένον, σὲ εἰσάγουσιν εἰς περιβολὸν αἰωπηλόν, πλήρη σπανιωτάτων καὶ εὐωδιστάτων ἀνθέων, ὅπου βλέπεις διὰ τοῦ ἀσθενεῖς φωτός λύχνου, ἀγαλμα γιγαντιαίου Βουδδα, ποτὲ μὲν ὄρθιον καὶ φθάνον μέχρι τῆς ὀροφῆς

Ἐσπρή τῆς Σελήνης.

Τέλος, περὶ τὴν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν ὄραν τῆς νύκτος, ἀνεχώρησα, αὐτοὶ δὲ ἐξηκολούθησαν νὰ χερσῶναι, νὰ ψάλλωσι καὶ νὰ κρούωσι τὰ τύμπανά των διατελοῦντες ἐκείνῳ ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ σφειεριστοῦ τοῦ θρόνου. Μετὰ τὴν γελίαν ταύτην παράστασιν ὁ ἐπιτολογγράφος μᾶς μεταφέρει εἰς τελετὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῆς ἡμέρας περιέρχον. « Ἐἰς τὴν οικίαν ταύτην νῆσον, (τὴν Ταπροβάνην) τῆς ὁποίας ὁ ἀὴρ εἶναι πλήρης ἠλεκτρισμοῦ, ὁ οὐρανὸς ἀστράπτει πολλὰ συνεχῶς καὶ ῥίπτει λάμψιν παράδοξον ἐπάνω των βουνῶν καὶ των βράχων. Ἡ σιωπὴ τῶν ὁπίων ἐκείνων διακόπτεται πολλάκις ὑπὸ των βροντῶν των κεραυνῶν, ὅταν πλησιάζωσι αἱ θύελλαι τῆς Ἰσημερίας, καὶ ὑπὸ τοῦ πενήθιμου ταμίῃ (1) των βόνων (ἱερέων) ἀντηχοῦντος κατὰ τὰ δάκτυλα

τοῦ ναοῦ, ποτὲ δὲ ἐξηπλωμένον ἀπὸ τῆς μίαις μέχρι τῆς ἄλλης ἄκρας. Οἱ φιλόξενοι αὐτοὶ ἱερεῖς, πλῆρεις ἀγαθότητος εὐγενοῦς, σπεύδουσι νὰ σὲ προσφέρωσι βρώμακα καθαρῶτατα καὶ συγκείμενα ἐκ προϊόντων τῆς γῆς. Παιδιά ἀνατετραμμένα εἰς τοὺς ναοὺς ἢ τὰ μοναστήρια ἐκείνα σὲ περιποιῶνται μωροτρόπως, τὰ μὲν σείοντα βριπίδια ἐμπροσθέν σου τὰ δὲ προσφέροντά σε ψυχρὸν νερὸν, ἐνῶ ἄλλα ἀνάπτουσι πυρᾶν, καὶ κατασκευάζουσι σιγάρα μετὰ φύλλα πράσινα, τὰ ὁποία κόπτουσι τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Ἄλλα σὲ δίδουσι ζαχαροκάκκον ἢ ὁπόσοις ὑπερμεγέθους τὰς ὁποίας οὐδ' ἐφαντάστῃς ποτέ. Ἐν ἐξ αὐτῶν, παρατηροῦσαν ὅτι βρόστρουξ τῆς τῆς κόμης μου εἶχε μακρυνθῆ τῶν ἄλλων, ἀνέσυρε κτένον ἀπὸ τοῦ θυλακίου του καὶ μετὰ τὸ παρουσιάσῃ μετὰ μεγίστης σοβαρότητος καὶ ἡλικίας νὰ προφῆρῃ οὐδὲ λέξιν (παρατηρητέον ὅτι οἱ Σιγ-

(1) Ὁρχιστὴς Ἀσπικὸν ὡς μέγας δίκτος ἐκ μεταλλοῦ, τὸ ὄνομα κρούμενον ἐκπέμπει ἔχον ὀξότατον. Σ. Μ.

(1) Ὁρχιστὴς ἰδίως των ναοῦν τῆς Ταπροβάνης. Σ. Μ.

καλίδες περιποιῶνται πολὺ τὰς κόμας των καὶ τὰς φέρουσι πολλὰ μακράς). Ὅλα δὲ ταῦτα γίνονται μετὰ μεγίστης σιωπῆς, καὶ κοσμιότητος, καὶ εὐπρεπείας. Οἱ ἱερεῖς οὗτοι των βασῶν διδάσκουσιν εἰς τοὺς μαθητὰς των τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν μετριοφροσύνην, καὶ τοὺς καθιστῶσι γλυκεῖς καὶ πράους, ὡς εἶναι ὄλοι ἐν γένει οἱ Σιγκαλίδες. Οἱ κάτοικοι τῆς θαυμασίας καὶ ὠραιότητος ταύτης νήσου ἔχουσι φυσιογνωμίαν εὐγενῆ, ἥθος γλυκὺ καὶ ἀρετῆς, σῶμα καθ' ὑπερβολὴν εὐρυθμον, ἀνάστημα ὑψηλόν, καὶ κόμην μελανὴν κυματίζουσαν ἐπὶ βάρους καὶ νάτων κίτρινων, ἢ περιτυλισσομένην δαισιαν τῆς κεφαλῆς καὶ διαχωρισμένην εἰς δύο πρὸς τὸ μέτωπον τὰ ἱμάτια αὐτῶν εἶναι ἀπλοῦστατα, ἐκ κανίου λευκοῦ, ἐρυθροῦ ἢ ποικιλιμένου, καὶ περικαλύπτουσι χαριόντως τὰς δαφῶς αὐτῶν.

Ἐνίστα τὴν νύκτα, ἀσυνήθης τις ἤχος προσβάλλει αἰφνης τὰς ἀκοάς σου, ἤχος ἀπαίσιος καὶ ὀχληρὸς ὀργάνων βαρβαρικῶν ὁ ἤχος οὗτος συνοδεῖται μετὰ πλὴν ἐλεφάντων ἐστολισμένων καὶ μεταφιρόντων ἀπὸ ἐνὸς εἰς ἄλλον ναὸν λειψανα τοῦ Βουδδα. Ὁ κάποιος των δαυλῶν διαδίδει ὁμήν νεκρικὴν. Μετ' ὀλίγον εὐρίσκασαι ἐν μέσῳ τῆς νυκτερινῆς αὐτῆς λιτανείας, καὶ ὁ κρότος των τυμπάνων καὶ των κωδῶνων των ὁποίους κινουσι τὰ κολοσσαῖα ἐκείνα ζῶα καταθορυβοῦσι τὴν κεφαλὴν σου. Μετὰ μικρὸν ὁμοῦ νέον φῶς ζωηρότερον πλῆττει τὰς ὄψεις σου. Μεγίστανες ἐντόπιοι φέροντες λευκὰ ἐνδύματα μυθολογικά, προχωροῦσι μετὰ βῆμα βραδύ καὶ εὐρυθμον δλόκληρος ἢ πομπὴ εἰσδύουσα ἐντὸς τοῦ δάσους γίνεται ἄφαντος, οὐ δὲ μένεις ἐκστατικὸς ὡς ἂν ἐβλεπες δνειρον. Ἄλλ' ἐνῶ προσπαθεῖς νὰ ἐνθυμηθῆς ἐάν ὄνειρεύεσθαι ἢ ἐάν τῶνόντι παρυρέθης εἰς τελετὴν οὐρανίαν, οἱ ἤχοι οἵτινες εἶχον ἀπομακρυνθῆ ἀκούονται ἐκ νέου. Ἡ πομπὴ ἐπιστρέφει πρὸς τὸν ναὸν, καὶ ὁ πρότερος των ἐλεφάντων ἀναβαίνει τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος διὰ νὰ ἐκδυθῆ των ἱερατικῶν κοσμημάτων. Ἐπειδὴ ποτε πλήθος ἀπειρον ἔφρασσα τὴν εἰσοδὸν τοῦ ναοῦ, μετ' ἀνέβησαν ἐπὶ τοῦ ἐλέφαντος διὰ νὰ παρατηρήσω τὰ μυστήριά των. Ἴδον ἀρχαῖα κοσμήματα, ἀγροίκου μὲν ἀλλὰ περιέρχου ἐργασίας, κατασκευασθέντα ὑπὸ βράχων. Ἴνδων, καθὼς καὶ τοὺς σωροὺς τοῦ χρυσοῦ δι' οὗ καλύπτεται ὁ ὄδοῦς τοῦ Βουδδα, ὁδοῦς ἱερὸς εὐρισκόμενος σήμερον εἰς τὰς χεῖρας των Ἀγγλων. Ἀλόχοι ἀγροίων Μαλαισίαν φυλάττει τὸν ὄδοντα τοῦτον, ἔτοιμος νὰ κατασπαράξῃ μετὰ τὰς βάρβους του πάντα ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ προσκυνήσῃ αὐτὸν ἐκ τοῦ πλησίον διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔχει αὐτὸν εἰς τὴν ἐξουσίαν του εἶναι κύριος των Σιγκαλίδων καὶ τῆς Ταπροβάνης.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΙΑΚΣΩΝ.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Μετὰ τὴν γενεάν των μεγάλων τῆς ἀμερικανικῆς ἀνεξαρτησίας ἀνδρῶν, οὐδεὶς ἐπενήργησεν ἐπὶ τὰς τύχας τῆς Ὀμοσπονδίας πολιτείας ὅσον ὁ στρατηγὸς Ἰάκσων ὑπῆρξεν ἄρα ὁ συνετώτερος των πολιτῶν, ὁ κατανοήσας μᾶλλον των ἄλλων τὰ ἀληθῆ τῆς ἰδίας πατρίδος συμφέροντα, καὶ μᾶλλον των ἄλλων συνετέλεσας εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ταύτης εὐδαιμονίαν, εἰς τῆς

ἐλευθερίας καὶ τῆς τάξεως τὴν ἀποκατάστασιν; Ὅχι ἀλλ' ἠγάπησεν αὐτὴν σφόδρα. Ἡ καρδία αὐτοῦ κατεφλέγετο ὑπὸ πατριωτισμοῦ ἀπολύτου, ὅπως ἄλλοι λατρεύουσιν ἐνθουσιαστικῶς τὴν ἀπόλυτον μοναρχίαν ἢ ἀγαπᾷ ὁμοῦ αὐτὴ ὑπῆρξεν ὑπερβάλλουσα, διότι, καταφρονησας τὰ ἱερὰ των ἄλλων ἐθνῶν δίκαια, τὸ ἀρετὴν ὄλοντο πρὸς ταῦτα σέβας, ὑπέπεσεν εἰς σφάλμα ἀσυγχώρητον εἰς ἀνδρας πολιτικοὺς, ὡς ἐκθέτοντας οὕτω τὴν πατρίδα αὐτῶν εἰς ἀγῶνας καὶ καταστροφάς. Ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ, αἱ ἠνωμένα πολιτεῖαι ἰξέκλιναν τῆς ὁδοῦ τὴν ὁποίαν εἶχε διαγραφῆαι ἡ πατρικὴ καὶ ἰσχυρὰ τοῦ Οὐάσιγκτωνος χεῖρ, καὶ ἀπεδύθησαν εἰς στάδιον μὲν νέον ἐνδόξου μύλλοντος ἀλλὰ πλῆρες κινδύνων διὰ τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἀσφάλειαν, τὴν τάξιν καὶ αὐτὴν τῆς πολιτείας τὴν σωτηρίαν.

Ὁ Οὐάσιγκτων, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ καταστήσαντες μετ' αὐτοῦ τὴν ἀμερικανικὴν ἀνεξαρτησίαν, καὶ συσχεδιάσαντες τὸ δημοκρατικὸν σύνταγμα τοῦ 1789 ἔτους, οἱ Φραγκλίνοι, οἱ Ἀδᾶμ, οἱ Μαδισόνες, οἱ Ἀμιλτόνες, εἶχον τὴν γαληνιαίαν καὶ ψυχρὰν ἀνατροφὴν δι' ἧς χαρακτηρίζεται ὁ ἀνώτατος βρετανικὸς πολιτισμὸς: εἰθεοποιῶν τὸν νόμον. Δὲν εἶχον μὲν οὐστῆσει ἀριστοκρατικὴν κτηματικὴν, διότι, αἱ ἀπελευθερωθεῖσαι δεκαετίαι ἐπαρχίαι ἐπαύχον ἐλλειψίν των πρὸς τοῦτο ἀναγκαίων στοιχείων, (ἀμφιβάλλομεν δὲ ἐάν, καὶ τούτου δοθέντος, ἤθελον παραδεχθῆ τὴν ἀρχὴν ταύτην), ἀπεδέχοντο ὁμοῦ τὴν ἀριστοκρατίαν τῆς παιδείας, καὶ ἐδόξαζον ὅτι ἤθελε στερεωθῆ τὸ κράτος αὐτῆς δι' αὐτῆς των πραγμάτων τῆς φύσεως. Ἐφρόνουσιν ὅτι τὸ αὐτόρητον καὶ ἐγκάρδιον σέβας, τὸ ἔμφυτον τοῦ δημοσίου συμφέροντος αἰσθημα, ἤρκει μόνον νὰ ἀναπέσει δι' ἀνευφημίας εἰς τοὺς ἰκανωτέρους καὶ ἐναρετωτέρους των πολιτῶν τὴν διείθεισιν των κοινῶν, χωρὶς τῆς μετολαθήσεως τῆς ὕλικῆς δυνάμεως, ἢ τῆς ἐπιβροῆς των μεγάλων διαδοχικῶν περιουσιῶν. Ἐφρόνον δὲ ἐξωγοῦντο ἡ καρδία αὐτῶν ὑπὸ συμπαθειῶν πρὸς τὸν λαὸν καὶ ἐπιθύμει εὐκρινῆ καὶ εὐγενῆ δημοτικότητα, ἐπὶ τοσοῦτον ἀπεστρέφετο τὴν δημοκοπίαν. Ἐμίσειον ἐκ βάθους ψυχῆς τὴν κυβερνήσιν τοῦ ὄχλου, ἂν καὶ παρεδέχοντο τὴν γενικὴν σχεδὸν ψηφοφορίαν ἀλλ' εἶπαμεν ἤδη ὑπὸ κοῖνον ὑπέθετον ὅτι ἐμελλεν αὐτὴν ἀντιπροσωπευθῆ. Ἀντιπολιτεῦοντο εἰς τὸ στρατιωτικὸν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἀφρευκτον παρακολούθημα εἶχε, κατ' αὐτοὺς, τὴν τυραννίαν. Δὲν ἤθελον κατακτῆσαι, πεπεισμένοι ὅτι γῆ ἰση κατὰ τὴν εὐρυχωρίαν τῆς δυτικῆς Ἐδράπης ἤρκει, ἐπὶ πολλῶν αἰῶνων διάστημα, εἰς ἔθνος μόνος τότε συγκείμενον ἐκ τεσσάρων ἐκατομμυρίων ψυχῶν. Ὄταν ὁ Ἰσπρηρσὼν, διὰ των εἰρηνικῶν μέσων των διαπραγματεύσεων καὶ διὰ χρημάτων ἀπέκτησε τὴν Λουϊζιάναν, ἀπαρατήτως ἀναγκαίαν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐπικρατείας, δὲν παρουσιάσθη ὡς τροπαιοῦχος ἀναβάντων τὸ Καπιτώλιον, ἀλλ' ἐζήτησεν ἐπικύρωσιν.

Ὁ στρατηγὸς ὁμοῦ Ἰάκσων, λαβὼν πάντῃ διάφορον ἀγαθὴν, προσβλήθη εἰς νηπιότητα ὑπὸ ἀλλοίων ἐντυπώσεων, ὑποκύψας... ὄχι, ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος δὲν ὑπέκυπτεν, ἀλλὰ κλίνων ἐκ φύσεως πρὸς ἕξαις ἀντιθέτους, θέλησιν ἔχων σιδηρᾶν, κάτοχος των προτερη-

μπών καθώς και των ελαττωμάτων δι' ὧν τὰ πλή-
θη ἀξιοῦσι νὰ στολίζωνται ὅλοι ὄρους λατρεύουσιν, ἐν-
θερμος, περιπαθὴς ὅσον οἱ προκάτοχοί του ἦσαν μέ-
τροι καὶ συνετοί, δὲν ἐδύνατο νὰ βυθισθῇ εἰς τὰ ἐχθρὰ
τῆς πολιτικῆς ἐκείνης. Ἀς εἰπωμεν πῶς ἐκληρονό-
μησε τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν, καὶ πῶς διεχειρίσθη
αὐτήν.

Ὁ στρατηγὸς Ἀνδρέας Ἰάκωβον ἐγεννήθη τὴν 15
μαρτίου 1767. εἰς τὴν μεσημβρινὴν Καρολίαν, ὑπὸ
ἀπείκου Ἰρλανδοῦ ἀποδάντος πρὸ δύο ἐτῶν εἰς Καρ-
λεstown, καὶ μετ' ὀλίγον ἀποθανόντος. Ἡ χήρα, ἐπι-
θυμοῦσα νὰ ἐναγκαλισθῇ ὁ υἱὸς αὐτῆς τὸ ἱερατικὸν ἐ-
πάγγελμα, ἔβαλεν αὐτὸν εἰς σχολεῖον ὅπου ἐδιδάχθη
ἀρχαῖς τινὰς τῆς φιλολογίας. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξῷ
τούτῳ, ἐξεφάργη ὁ υἱὸς ἀνεξαρτησίας πόλεμος. Δεκα-
τετραετής ἐνὶ ὀνόματι Ἀνδρέας μετέβη εἰς τὸ ἀμερικαν-
ικὸν στρατόπεδον μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ μετ' ὀλίγον
ἠγκυλιώθη. Ἀξιοματικὸς τις Ἀγγλος διέταξεν
αὐτὸν νὰ καθαίρῃ ὑποδύματα, ἀλλ' ὁ Ἀνδρέας δὲν
ὑπήκουσεν εἰδὼν ὅτι ἦτο στρατιώτης καὶ ὅχι ὑπη-
ρέτης. Ὁ Ἀγγλος ἐπέμεινε, καὶ ὁ Ἰάκωβον ἐπέστη
ἔαν δὲ πρῆβη νὰ πιστεύσωμεν τὰ τότε διαβρυλλήνε-
τα, ὁ ἀξιοματικὸς θυμωθεὶς κατέφερεν εἰς αὐτὸν διὰ
τῆς σπάθης πληγὴν ἀκίνδυνον. Ἀνακτήσας τὴν ἐλευ-
θερίαν αὐτοῦ δὲν ἠθέλησε νὰ γείνη ἱερεὺς, καὶ χωρὶς
νὰ συμβουλευθῇ τὰς ἰδίας κλίσεις ἐσήληθε περὶ τὸ 18
ἔτος τῆς ηλικίας αὐτοῦ εἰς τὸ δικηγορικὸν στάδιον.
τὸ 1788 ὠνομάσθη γενικὸς εἰσαγγελεὺς, τὸ 1796,
μέλος τῆς συντακτικῆς συνέδου τῆς συνταξίας τὸ
πολίτευμα, καὶ τὸ 1797 Γερουσιαστῆς. Ἀλλὰ παραι-
τήθεις ἑκούσιως μετὰ δύο ἐτῆ διωρίσθη μέλος τοῦ ἀνω-
τάτου δικαστηρίου τοῦ Γενεσού, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου παρ-
ετήθη ἐπίσης τριακονταετῆς ἡδὴ ὢν. Ἐνησχολήθη
δὲ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν αὐτοῦ διωρισθεὶς
συγχρόνως στρατηγὸς τῆς πολιτοφυλακῆς.

Ὁ στρατηγὸς Ἰάκωβον ἐζῆσε τότε ὡπὼς ἐξ ὧν οἱ
πλείστοι τῶν κατοίκων τῶν μεσημβρινῶν εὐρῶν τῆς
Ὁμοσπονδου πολιτείας. Ἐκτεθειμένος εἰς τὰς ἀνε-
ναυγὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ἰνδῶν, οἵτινες δὲν εἶχον ἐτι ἀ-
ποδισθῆναι πέραν τοῦ Μισισσίπυ, οὐδ' ἐπέτρεπον εἰς
τούς λευκοὺς νὰ κόψωσι τὰ δέντρα τοῦ ἔξω ὕψους
τῆς ἠραγὰς νὰ φέρωσι ὄπλα, καὶ ὡς ἀπόρη-
τοι μὲν, σκληροὶ ὅμως καὶ ἀδυσώπητοι σκαπανεῖς, νὰ
συλλαμβάνωνται αἰσθητά ἀγαθὰ ἀνεξαρτησίας. Αἰ
μέχρι θανάτου μονομαχίαι ἦσαν σύνθητες καὶ κοινὸν
μέσον ἀναψυχῆς. Μετὰ γενναϊότητος ἀτασσάτου,
μετὰ φρονήματος ἐπιτηδέου, φιλοπόπου καὶ ἀκατα-
δάμαστου, ὁ ἐπιτήδεος καὶ νευρώδης Ἰάκωβον διεκρί-
θη πάντοτε εἰς τὴν πάλιν ταύτην. Ἐνθυμῶνται εἰ-
πεῖν ἐν Ἀμερικῇ τὴν κατὰ τὸ 1813 μετὰ τοῦ συν-
ταγματάρχου Βέντωνος μονομαχίαν. Ὁ συνταγμα-
τάρχης ἐπικαλιίσθη τὴν δικαιοσύνην κατὰ τοῦ ἀντι-
κάλου ἀνομήτας αὐτὸν δολοφόνον δι' ἐπιστολῆς τὴν
ὅποιαν ἑκατοντάκις ἐδημοσίευσεν ὁ τύπος.

Κρίνομεν περιττὸν νὰ διηγηθῶμεν τὰ περὶ τούτου
λέγομεν μόνον ὅτι, ἐάν ποτε συνέβαινε εἰς τὴν ἑυ-
ρώπην μονομαχία τοιαύτη, ὅπου νὰ βρωθῇ τοσοῦτος
ἀριθμὸς βολῶν, νὰ σπινθηροδολήσωσι τοσαύτης ἕξιφ-
νὰ δοθῶσι τόσαι πληγαί, νὰ ἐπέλθῃ διὰ χειρῶν συμ-
πλοκή μετὰ τοῦ συνταγματάρχου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ

αὐτοῦ ἐξ ἐνός, καὶ τοῦ στρατηγῶ καὶ δύο φίλων
αὐτοῦ ἀπ' ἐτέρου, ἡ μονομαχία ἠθέλεν ἀρκεύτως δι-
κασθῆ ὑπὸ τῶν δικαστηρίων, καὶ θεωρηθῆ ὡς περι-
φημοτάτη δικολογία. Καὶ ἐν τούτῳ ὁ δικαστής
ὅστις κατῴκει εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν ὅπου καὶ ὁ Βέν-
των, ὄχι μόνον δὲν ἐπαράχθη ἀλλὰ καὶ ὑπεκρίθη
ἀγνοίαν. Ἐνώπιον ἀνδρῶν ἐπισήμων ἡ δικαιοσύνη
ὑπεχώρει. Τοιαῦτα ἦσαν τὸν καιρὸν ἐκείνον τὰ ἦθη
τοῦ Γενεσού. Παρατηρητέον δὲ ὅτι μετὰ τὰς πρώτας
δραμὰς τῆς ἀγανακτικῆς, ὁ Συνταγματάρχης Βέν-
των, ἀμνηστιακός, καὶ ληθμονήσας τὰ παρελθόντα,
κατέστη ὁ πλέον ἀτρόμητος ὑπερασπιστὴς τῆς πολ-
ιτικῆς τοῦ στρατηγῶ Ἰάκωβον, ὅτε ὅστος ἀνεδεί-
χθη πρόεδρος. Ἰὰ ἀνηκούστα αὐτὰ ἦθη, ἀγρίων μάλ-
λον καὶ ἀνθρωποφάγων ἢ πεπολιτισμένων ἀνθρώπων,
ἦσαν πολλὰς μεμιγμένα μετὰ αἰσθημάτων φιλο-
φροσύνης καὶ προσηνείας. Ὁ στρατηγὸς Ἰάκωβον εἶχε
μέγαν ἀριθμὸν φίλων τοὺς οἰκίους ἠγάπα καὶ ὑπ' ὧν
ἠγαπάτο. Ἡ πρὸς τὴν ἰδίαν σύζυγον κλίσις αὐτοῦ
ἦτο σπανία. Εἰς τοὺς νεωτέρους τόπους οἱ χαρα-
κτηρεῖς αὐτοὶ δὲν εἶναι παράδοχοι, καὶ ἐνίοτε συσσω-
ρεύονται εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἄτομον ἤθη εἰκόσιν ἀλ-
λεπαλλήλων αἰῶνων τῆς ἀρχαιότητος.

Ὁ ἀπὸ τοῦ 1812 μέχρι τοῦ 1815 ἔτους πόλεμος
ἔγεινε ἀφορμὴ νὰ ἀναπτύξῃ ὁ στρατηγὸς Ἰάκωβον
ἐπὶ ἄλλης τινὸς σκηνῆς τὸν πρὸς τὴν πάλιν ἐρωτά,
τὴν πρὸς τὰς μάχας ῥοπήν αὐτοῦ. Δι' ἡμισείας μόν-
ον δωδεκάδος φρεγατῶν, αἱ Ἠνωμένοι πολιτείας ἐτόλ-
μησαν ν' ἀντιταχθῶσιν εἰς τὴν πρώτην ναυτικὴν δύ-
ναμιν τῆς οἰκουμένης διὰ νὰ σώσωσι τὴν ἀρχὴν τῆς
ἐλευθερίας τῶν θαλασσῶν. Οἱ Ἀγγλοι παρέλαβον
πρὸς βόθθειαν τοὺς Ἰνδοὺς. Ἡ φυλὴ τῶν Κρίκων εἶχε
κυριεύσει δι' ἀκατίας τὸ φρούριον Μίμικς κείμενον εἰς
Μισισσίπυ. Κατὰ τὴν συνθήθειαν αὐτῶν, καὶ καθὼς
ὁ Κούπερος περιέγραψε, κατέσφαξαν καὶ ἀνδρὰς,
καὶ γυναῖκας καὶ παιδιὰ. Ἀλλ' ὁ Ἰάκωβον κατεδιώξεν
αὐτοὺς μετὰ πολλῆς ζήσεως καὶ δραστηριότητος, ἐνί-
κησε κατὰ κράτος τοὺς ἐχθρούς, ἑδεδάτευσεν,
ἐξωλόθρευσεν αὐτούς. Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1814 ὠνομά-
σθη διοικητὴς τῶν ἐν τῇ νέᾳ Αὐρηλία στρατευμάτων,
ἔπου ὑπετίθετο ὅτι ἐμελλον ν' ἀποβιβάσωσι προση-
χῶς οἱ Ἀγγλοι. Τὸ μέρος ἐκεῖνο ἦτο ἐπικινδυνω-
δέστατον, καὶ ἡ Ἀγγλία ἐπέθετο νὰ ἐκπορθῆται μίαν
τῶν πρώτων ἐμπορικῶν καὶ στρατιωτικῶν τοῦ κό-
σμου τοποθεσιῶν. Καὶ τῶντι, στόλος Ἀγγλικός,
φέρων ἑννέα ἕως δέκα χιλιάδας στρατιωτῶν πολεμη-
σάντων εἰς τὴν Ἰσπανικὴν γερπόντων ὑπὸ τὸν Οὐε-
λίγγκωνα, ἐνεφανίσθη τὴν 14 δεκεμβρίου περὶ τὴν
νέαν Αὐρηλίαν, καὶ ἐκυρίευσεν τὸν ἐκεῖ Ἀμερικανικὸν
στολισκόν. Τὴν 23 ἐπιτελήθητ' εἰς Μισισσίπυ, κα-
τέναντι τῶν περαιομένων κατοίκων τῆς πόλεως, καὶ
τὴν 8 Ἰαννουαρίου, ἡμέραν ἐνδοξόν, συνήρθη μάχη.
Ὁ στρατηγὸς Ἰάκωβον, ὅστις εἶχε μόλις πέντε χιλιά-
δας στρατιωτῶν, ἀξιολόγων μὲν μαχητῶν, ἀγυμνάτων
ὅμως, ἐχαρακώθη ὀπισθεν χανδάκων καὶ προμαχῶνων
κατεσκευασμένων, ὡς λέγεται, ἐκ παλλῶν βαμβακίου.
Οἱ Ἀγγλοι, ἐφορηθέντες κατ' αὐτῶν, ἀκήνησαν
εὐστόχον καὶ φονικὸν πῦρ καὶ μετ' ὀλίγον κατετροπώ-
θησαν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ στρατηγὸς Ἰάκω-
βον, ὁ τυχοδιώκτης τῆς δυτικῆς Ἀμερικῆς, κατέστη

διὰ τῆς ἀπῆλαυσε μετὰ τῆς δημοκρατίας
λατρευούσης πάντοτε τὴν στρατιωτικὴν δόξαν, ἀπέραν-
τον δημοτικότητα.

Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ὅμως ἐκείνην ἀπέδειξε πό-
σον ὀλίγον ἐσέβετο τοὺς νόμους ἐσάκις ἀντέβαινον
εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ πάθη ἢ παρέλουν τὴν θέλησιν αὐ-
τοῦ. Πρὸ τῆς μάχης ἐστρατολόγησε διὰ τῆς βίας
τούς δυναμένους νὰ φέρωσι ὄπλα, καὶ διεκόψη τὰς
συνεδριάσεις τῆς ἐν Λουϊζιάνῃ βουλῆς τῶν ἀντι-
προσώπων. Μετὰ δὲ τὴν νίκην, ὅταν οἱ Ἀγγλοι
ἀνεχώρησαν ἐκείθεν, ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἐπισή-
μου διακηρύξεως τῆς εἰρήνης, ἀλλ' ἐνῶ ἦτο γνω-
στὸν ὅτι εἶχεν ὑπογραφθῆ, θέλων. διὰ τὰ ἐνδεχό-
μενα, νὰ μὴ ἀπολυθῇ ὁ στρατός, ἐξεκρούθη νὰ δια-
τηρῆ τὴν ἀπαγόρευσιν τὴν ὅποιαν εἶχεν ἐπιβάλλει
δι' ἡμερησίας διαταγῆς εἰς τὰς ἐφημερίδας, τοῦ νὰ
μὴ γραφῶσι τι ἀναγόμενον ἀμέσως ἢ ἐμμέσως εἰς
τὸν στρατὸν. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Γαιμνὸς τῆς Λουί-
ζιάνης ἐδημοσίευσεν ἄρθρον ἀντικείμενον εἰς τὴν δια-
ταγὴν ταύτην, ὁ ἐκδότης συνελήθη καὶ μετεφέρθη
εἰς τὸ στρατόπεδον. Μαθὼν ὅτι συντάκτης τοῦ ἄρ-
θρου ἦτον ὁ Κ. Λουκαλλίερος, ἀντιπρόσωπος, διέταξεν
ἀμέσως καὶ τούτου τὴν κράτησιν. Ὁ Κ. Χόλ, δικα-
στής, ἠναντιώθη θελήσας νὰ σώσῃ τὴν ἐλευθερίαν
τοῦ βουλευτοῦ ἀλλ' εὐθὺς συνελήθη καὶ οὗτος καὶ
ἀπεδιώχθη ἐκ τῆς πόλεως. Ὅταν ἔμικς μετὰ δύο
ἡμέρας διεκηρύχθη ἐπισήμως ἡ εἰρήνη, ὁ Κ. Χόλ,
ἀναλαθὼν ἐξουσίαν, κατέδικασεν τὸν στρατηγόν εἰς
πρόστιμον χιλίων δολλάρων, ἡ ἑξ ἑξήκων δραχ-
μῶν.

Αἱ κατὰ τῆς ἔθνικῆς ἀντιπροσωπείας καὶ κατὰ
τῶν δικαστῶν συνοπτικαὶ αὐταὶ δίκαι, δὲν ἐσκαιδάλι-
σαν τὴν κοινὴν γνώμη. Ἐφαίνεται ὅτι ἡ ἀρχαία
Ἀμερικὴ, βαρυνθεῖσα τὰς ψυχὰς ἀρετῶν τῶν ἡρώων
τῆς ἐπαναστάσεως, εἶχεν ἀνάγκην ἄλλου εἶδους μεγά-
λων ἀνδρῶν διὰ νὰ ἑσπλάσῃ καὶ λατρεύσῃ αὐτούς.
Ὁ στρατηγὸς Ἰάκωβον εὖρε τὸ μυστήριον τοῦ νὰ γρη-
τεύσῃ τὴν δημοκρατίαν τὸ μέσον δὲ τούτο ἦτο τὸ
ἔθικον φρόνημα. Ἐἶναι δυσκόλον νὰ φανῇ τις πλέον
ἀγνώστος ἀφ' ὅσων εἰδείχθη αὐτός πρὸς τοὺς ἀρχη-
γούς τῶν Ἰνδῶν, καὶ πρὸς τὰς Ἰσπανικὰς τῆς Φλω-
ρίδας Ἀρχάς. Αἱ περὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἰδέαι
αὐτοῦ, τὰς ὁποίας τότε πρῶτον ἀνεπτυξέθη, ἦσαν τῶντι
θρασύταται! Παρατηρήσας ὅτι ὁ λιμὴν τῆς Πενσα-
κόλης, λιμὴν τῶντι λαμπρὸς,—πρῶγμα σπάνιον εἰς
τὴν Μεξικῇ— ἦτον χρησιμώτατος εἰς τὰς Ἠνωμέ-
νας πολιτείας, ἐκυρίευσεν αὐτὸν, προσαισθηθεὶς ὅτι
οἱ Ἰσπανοὶ συνεβοήθηον τοὺς Ἀγγλους καὶ τοὺς Ἰν-
δοὺς, χωρὶς νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον εἰς τὴν Ἰσπα-
νίαν, καὶ χωρὶς νὰ λάβῃ τοιαύτην ἀδειαν ὑπὸ τοῦ
Ὁθασιακτιῶνος. Μόλις ἐνευσε νὰ γράψῃ πρὸς τὸν παρ-
ρακοινθέντα διοικητὴν Ἰσπανόν τὰ ἐφεξῆς:

« Διὰ νὰ πιστεύσῃς ὅτι ἐχῶ διπλωματικὴν ἐντο-
λὴν νὰ διαπραγματευθῶ μετὰ σοῦ, πρόστιμον νὰ
μᾶθῃς αὐτὸ ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν κανονίων μου. »

Τρία ἐτῆ μετὰ τὴν ἐν Γάνδη διομολογηθεῖσαν εἰρ-
ρήνην, ὁ στρατηγὸς Ἰάκωβον ὠνομάσθη ἀρχηγός μι-
κρὰς τινος ἐκστρατείας κατὰ τῶν παρὰ τὴν Φλωρίδα
καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Φλωρίδι Ἰνδῶν, καὶ ἐξετράπη εἰς
φρικώδεις ἀμύτητας. Δύο ἔμποροι Ἀγγλοι, Ἀμ-

βριστερ καὶ Ἀρβυθωτ, συνελήθησαν ὡς λαβόντες
δῆθεν σχέσεις μετὰ τῶν Ἰνδῶν. Ὁ στρατηγὸς δι-
σχυρίσθη ὅτι ἦσαν προδοταὶ καὶ τοὺς παρέπεμψεν
εἰς πολεμικὸν δικαστήριον, τὸ ὅποιον τὸν μὲν πρῶτον
κατέδικασεν εἰς θάνατον, τὸν δὲ δεῦτερον ἀπέλυσεν·
ὁ Ἰάκωβον ὅμως διέταξεν αὐθαρέτως νὰ φονευθῇ καὶ
ὁ Ἀρβυθωτ! Ὁμοίωτος κλίον νὰ κατακτήσῃ τὴν
Φλωρίδα, τὴν ἐκυρίευσεν χωρὶς ἀδείας, καὶ χωρὶς νὰ
δοθῇ ἢ ἐλαχίστη ἐκ μέρους τῶν Ἰσπανῶν ἀφορμὴ.

Ἐπὶ τὸν δεῦτερον τούτον πόλεμον, ὁ στρατηγὸς
Ἰάκωβον ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς
σκηνῆς. Ὁ πρόεδρος Μονρόε καὶ οἱ σύμβουλοί του,
μὴ τολμῶντες ν' ἀποδοκιμάσωσι κατ' ἀρχαίαν τὴν δια-
γωγὴν αὐτοῦ ἐστοχάσθησαν ν' ἀπομακρύνωσι αὐτὸν
τῆς Ἀμερικῆς ἀναθέτοντες εἰς αὐτὸν προσωποει-
καθόμενα, καὶ στέλλοντες εἰς τὴν Γαλλίαν βεβαιώ-
σαι ὅμως ὅτι, ἐρωτηθεὶς περὶ τούτου ὁ Ἰεφοφερτῶν
ἀπεκρίθη ὅτι, ἐάν σκοπὸς τοῦ προέδρου ἦτο νὰ κη-
ρυχθῇ πόλεμος, πρὸ τῆς παρελεύσεως μάλιστα τριῶν
μηνῶν, μετὰ τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν καὶ τῆς
Γαλλίας, τὸν σκοπὸν τούτον ἠθέλει ἐπιτύχει ἀφυ-
κτως στέλλον τὸν Ἰάκωβον πρέσβυν εἰς Παρισίους.
Προέτειναν ἀκολούθως πρὸς αὐτὸν τὴν ἐν Μεξικῷ
πρεσβείαν ὅπου ὁ Ἰουρβὶδ εἶχεν ἀναγορευθῆ ἀπο-
κράτωρ ἀλλ' αὐτὸς ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἤθελε νὰ λάβῃ
σχέσεις μετὰ τυρλίνων. Ἐν τούτῳ ἡ Συνέλευσις
ἐπέκρινε τὰς παραινόμενους πράξεις τοῦ στρατηγῶ κατὰ
τὴν τελευταίαν αὐτοῦ ἐκστρατείαν· ἐκτοτε ἦρχισεν
ἡ ἀντιζηλία αὐτοῦ πρὸς τὸν Κλαί, ὅστις ἐκηρύχθη
μετὰ καιρὸν ἐφάμιλλος αὐτοῦ διὰ τὴν προεδρείαν. Ὁ
τελευταῖος αὗτος, γνωστότατος διὰ τὴν παιδείαν
καὶ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑψηλείας, ὑπεστήριξε τὰς
ὑποβληθείσας εἰς τὴν συνέδον τῶν πληρεξουσίων, τῆς
ὁποίας ἦτο μέλος περιβλεπτοῦς, προτάσεις, ἀφορώσας
τὴν κατάρκειν τῆς κατὰ τὴν Φλωρίδα διαγωγῆς τοῦ
στρατηγῶ Ἰάκωβον· « εἰς προσέξιμεν, εἶπε, μὴ ἐπι-
κυρώσωμεν διὰ τῆς οἰωτικῆς τῆν ὑπὸ στρατιωτικῶν
• φανερὰν καταπόνησιν τῶν νόμων. » Τὴν ἐπιόσαν
ὁ Ἰάκωβον ἐφθέτειν εἰς τὴν πρωτεύουσιν, καὶ ὁ Κ.
Κλαί ἔσπευσε νὰ ἐπισκερθῇ αὐτὸν διὰ νὰ βεβαιώσῃ
ὅτι, ἐκκληρῶν καθήκοντα φάλακος τῶν νόμων, δὲν
ἐσκόπευε νὰ ἐλαττώσῃ τὴν πρὸς τὸν νικητὴν τῆς
νέας Αὐρηλίας ὑπόληψιν, καὶ νὰ διακόψῃ τὰς μετ'
αὐτοῦ σχέσεις. Ὁ στρατηγὸς ὅμως ὄχι μόνον δὲν
ἀνταπεδῶκε τὴν ἐπίσκεψιν ἀλλὰ καὶ συνέλαβε κατ'
αὐτοῦ ἐχθρὰν τὴν ὅποιαν ἐξήγησε· πολλὰς δι' ἐκ-
φράσεων τραχειῶν, ἀποστόμων, καὶ ὄβριστηκῶν. Κατὰ
τὸ 1824, ὅτ' ἐπρόκειτο περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Προέ-
δρου, ὁ Ἰάκωβον ἐξηκόντισε δι' ἐπιστολῶν κατὰ τοῦ
ἐνδόξου υἱοῦ τοῦ Κεντουχῆ βρυαύτους συκοφαντίας.
Ἐνῶσιν δὲ διήρκουν αἱ συζητήσεις τῆς Συνελεύσεως
περὶ τῆς κατὰ τὴν Φλωρίδα διαγωγῆς τοῦ στρα-
τηγῶ, δὲν ἔπαυσε τοῦ νὰ καταφέρεται κατὰ τῶν
πληρεξουσίων τῶν κατακρινόντων αὐτὴν. Μετὰ με-
γίστης δυσκολίας, καταβύθη τὸ νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃ
πράξεις βίαιας κατ' αὐτῶν, καὶ, χάριν τῆς κατὰ τὴν
νέαν Αὐρηλίαν νίκης αὐτοῦ, αἱ περὶ κατακρίσεως
προτάσεις ἀπερρίφθησαν.
Κατὰ τὸ 1824, ἐπρόκειτο νὰ ἐκλεγθῆ πρόεδρος
ἀντὶ τοῦ Κ. Μονρόε. Πολλοὶ ἐκ τῶν τῆς δημοκρα-

τικής μερίδος εκήρυξαν ίδιον υποψήριον τον στρατηγόν Ιάκωβον. Δέν ήνοούντο μὲν τὰς ἐλλείψεις του χαρακτηήρος, την κλίσην προς τὰς συνοπτικές και προχειρούς διδας, και τὸ μικρὸν προς την νομιμότητα σεβας αὐτου. ἐνόμιζον όμως ὅτι, διὰ τὰ κατὰ την νέαν Αδρηλιαν τρόπαια του στρατηγού. ήθελον βροβήθ πολ- λὰ ψήφοι ὑπὲρ αὐτου. Αἱ πολιτικαὶ μερίδες ἀποβλέπουσι πρό πάντων εἰς την ἐπιτυχίαν, και ἡ ἐπιτυχία κατὰ τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς του Ιάκωβου ἦτο βεβαία. Ἡλικὸν δὲ προσέτι ὅτι, ἄγνοῶν τὰ διοικητικά, ήθελε κυβερνᾶσθαι ὑπὸ τῶν φίλων τῶν συντρεχάντων την ἐκλογῆν αὐτου. Τέσσαρες ἦσαν οἱ διαγωνισθέντες, και ἐκ τῶν τεσσάρων αὐτός ἐλαβε πλειοτέρας ψήφους. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὐδὲ ἔτυχε τῆς νομίμου πλειοψηφίας, ἡ βουλή τῶν ἀντιπροσώπων, ἀνηγόρευσε τὸν κ. Αδὰμ. Κατὰ την ἀκόλουθον όμως ἐκλογῆν, ἐνίκησεν ὁ στρατηγός, και τὴν 4 Μαρτίου 1829 ἐλαβεν εἰς χεῖρας τὰς ἡνίας του Κράτους.

Ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως αὐτου πολλὰ ζητήματα ἐλύθησαν, και τινὰ μάλιστα πολλὰ εὐστόχως. Ὁ στρατηγός εἶχε μεταξύ τῶν φίλων αὐτου πολλοὺς ἐμπείρους και ἱκανοὺς και αὐτὰς δὲ ὁ ἴδιος, και τὰ μικροῦ πνεύματος και μικροτέρας παιδείας, διεκρίνετο, ἐνόσω δὲν ήρεθίζοντο τὰ πάθη αὐτου, διὰ μεγάλης εὐθύτητος νοός. Ὡς ἀρχηγὸς κυβερνήσεως εἶχε προτέρημα τὶ τὰ μέγιστα ἐπωφελὲς ἐνήργει ὅτι ἀπεφάσιζε.

Τὴν 4 Μαρτίου 1833 ἀνεδείχθη και δευτερον Πρόεδρος. Κατὰ την πρώτην περίοδον, πολλοὶ τῶν φρονίμων αὐτου φίλων ἀνεγαίταν διὰ συμβουλῶν τὰ πάθη αὐτου τὰ ὁποῖα ἐχαλιναγώγησε και ὁ ἴδιος. Ἀμ' ἀναλαβὼν την ἐξουσίαν, ἐξέφρασεν ἐπὶ διαφόρων ἀντικειμένων τὰς ἀμέτρους τῶν δημοκρατῶν δοξασίας, και παρίνειρεν εἰς τὰ διαγγέλματα ἰδίας ριζοσπαστικής, αἴτινες, κατὰ θεωρίαν μὲν ἦσαν παράλογοι, εἰς δὲ την ἐφαρμογῆν ήθελον ἀποθὴ ὀλέθηραι. Ἐκνήρυθη ὁπαδὸς τῆς θεωρίας τῆς περιτροπῆς, καὶ ἦν, ἐπειδὴ ὅλοι σχεδὸν οἱ πολῖται εἶναι δεκτοὶ εἰς τὰ δημοσία ἐπαγγέλματα, πρέπει ὅλοι, ἡ ὅσον ἐνεστιν οἱ πλείστοι νὰ περιέρχονται εἰς αὐτά. Ἄλλ' ἐν γένει αἱ πράξεις αὐτου ὑπὴρξαν ἀξίεπαι- νοι και ὄχι ἐλλειπεῖς μετριοπαθείας. Ἐπὶ τῆς δευτέρας προεδρίας, ἀφέθη εἰς ὅλην τῆς ἰδιοσυγκρασίας αὐτου τὴν ὀρμῆν ἡ περίοδος αὐτῆ εἶναι κυρίως ἀξιοσημείωτος διὰ τὸν κατὰ τῆς Τραπεζῆς τῶν Ἡνωμένων πολιτειῶν πόλεμον, και τὸ πρὸς την Γαλλικὴν κυβέρνησιν ἀπότομον διάγγελμα περί του δανείου τῶν 25 ἑκατομμυρίων.

Ἡ κατὰ τῆς Τραπεζῆς πᾶλη εἶχεν ἀρχίσει ἀπὸ του 1832, ἀλλ' ἐντὸς τῶν νομίμων ὁρίων. Ἀναμοχλεύσας τὸν σωρὸν τῶν δημοκρατικῶν αὐτου θεωριῶν, ἀνεκάλυψε μίαν, δοκιμασθεῖσαν ἤδη δυστυ- χῶς, καὶ ἦν τὸ κατὰστημα τοῦτο δὲν ἐδύνατο νὰ ὑπάρξη συνταγματικῶς ἐπομένως δὲν ἐπέκυ- ρωσε τὸ παρὰ τῶν δύο βουλῶν ἐγκριθέν νομοσχέ- διον περί παρατάσεως ἐπὶ εἰκοσιν ἔτη του προνομίου τῆς Τραπεζῆς. Μετὰ δὲ την δευτέραν ἐκλογῆν, ἐ- γινεν ἐχθρόκώτερος και ὑπερεπήδησε τὰ ὅρια τῆς ἐξουσίας χωρὶς οὐδεμίαν εὐλόγου αἰτίας, ἐναντίον τῆς ἀντίστασεως του ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργού

των ὁποῖον ἀπέβαλεν ἐπὶ τούτω, ἀπήρσεν ἀπὸ τῆς Τραπεζῆς τῶν Ἡνωμένων πολιτειῶν την παρακα- ταθῆκην τῶν δημοσίων κεφαλαίων, και παρέδωκεν αὐτὰ εἰς τὰς ἐγγυήσεις Τραπεζῆς ὀλιγώτερον ἀ- σφαλὲς ἐκείνης. Ἡ καταφορά αὕτη ἦτο ὄλιως προσωπική, (σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῶν ἀφορώντων αὐτὸν ἦτο πάντῃ ἀκαμπτος.) διότι ὁ διευθυντὴς τῆς Τραπεζῆς Βιδδλ, μεγίστης ἱκα- νότητος και πολλῆς ἐπιβροσῆς, εἶχε κηρυχθῆ κατὰ τῆς δευτέρας του Ιάκωβου ἐκλογῆς. Μισῶν την Τρά- πεζαν τῶν Ἡνωμένων πολιτειῶν, ὑπερασπίσθη τὰς ἐγγυήσεις, και ἐπροκάλεσεν ἀφρόνως ἐκδοσιν τραπε- ζογραμματίων. Ἐντεῦθεν προήλθον αἱ ἀποπο και καμμίγιστα κερδοσκοπικαὶ ἐπιχειρήσεις, και ἡ οἰ- κονομικὴ κρίσις ἦτις κατέστρεψεν ἀπείρους κατα- στάσεις, και ἐπέφερε χρεωκοπίας πολλῶν Τραπε- ζῶν και αὐτῆς τῆς τῶν Ἡνωμένων πολιτειῶν. Ἡ ἀξιοθρήνητος αὕτη κρίσις πρέπει βεβαίως ν' ἀποδο- θῆ εἰς τὸν στρατηγόν Ιάκωβον, εἰς τὰς περὶ οἰ- κονομικῆς πίστεως και περὶ χρημάτων θεωρίας αὐ- του, και ἔτι μᾶλλον εἰς τὰ ἀκατάσχετα αὐτου πάθη.

Ἡ ὑπόθεσις τῶν 25 ἑκατομμυρίων τὰ ὁποῖα ἀπῆται ἡ Γαλλία προσεκάλεσεν νέον δέγμα τῆς ἐξω- τερικῆς του στρατηγού Ιάκωβου πολιτικῆς. Ἐὰν ἡ κυβερνήσις τῆς Γαλλίας δὲν διευθύνετο ὑπὸ ἀνδρῶν συνετῶν, αἱ Ἡνωμένα πολιτεία ήθελον περιπλεχθῆ εἰς πόλεμον εἰς δὲν ἦσαν προητομασμένα.

Ἐπὶ τῆς δευτέρας ταύτης περιόδου, ἡ κυβερνή- σις του στρατηγού Ιάκωβου ὑπῆρξε πιστὸν ἀπεικό- νημα τῆς προηγηθείσης αὐτου διαγωγῆς. Πρὸ αὐτου ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία τῆς συμπολιτείας διετήρησεν ἀκριβῶς μετριοπαθειαν ἡτένικεν ὡς ἐκ πε- ριωπῆς τὰς πολιτικὰς μερίδας χωρὶς ποτε νὰ ἀνα- μίχθῆ εἰς αὐτάς· ἀλλ' ὁ στρατηγός Ιάκωβον κα- τίστη κομματικῶς, και ἀχαλίνοτος παρεδόθη εἰς συμφέροντα πολλὰκις φατριαστικά. Ἀπέπεμψε σω- ρηδὸν ὑπαλλήλους του δημοσίου, και κατὰ συνέπειαν τῶν μεταβολῶν ὅσαι προήρχοντο ἐκ τῶν ἐγγυ- ῶν ἐκλογῶν, καθήρσεν και κανδηλάπτας ήθελον ὥστε οἱ δημόσιοι ὑπηρεταὶ νὰ εἶναι τυπλῶς ὑποτε- ταγμένοι, και ἦτο περικυκλωμένος ὑπὸ καμαρίλ- λης ὡς βασιλεὺς ἀπόλυτος· ἐπραττεν αὐθαρεσίας, και ἐπέπιπτεν εἰς παροξυσμοὺς θυμοῦ και μανίας. Πρὸ αὐτου ἐκυβέρνα ὁ ὀρθὸς λόγος· ἀλλ' ἐπ' αὐτου ἐκυβέρνων τὰ πάθη, ποτε μὲν ἀφέλιμα, ποτε δὲ ἐ- πιβλαβῆ, τὰ πάθη μετὰ τῶν παραφορῶν και τῶν πα- ρεκτροπῶν αὐτῶν, προσβάλλοντα και μκκτηρίζοντα τὸν νόμον. Ἄλλὰ και μετὰ την ἀπομάκρυνσιν αὐ- του ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως, ἡ βροπή την ὁποῖαν εἶ- χε δοῦσε εἰς αὐτὴν ἔμεινεν ἡ ἴδια· διότι, ὅταν τὰ πάθη ἐπικρατήσωσι, δὲν ὑποχωροῦσιν εὐκόλως εἰς τοῦ ὀρθοῦ λόγου τὴν ἐξουσίαν.

Ἄλλὰ, και τοι ἀναχωρήσας τῆς πρωτευούσης και παραιτήσας κατὰ τὸ φαινόμενον την διευθύνσιν τῶν πραγμάτων, ἔμεινεν ἀρχηγὸς τῆς δημοκρα- τικῆς μερίδος, ἰσχυρότατος μεταξύ ὄλων τῶν πο- λιτικῶν ἀνδρῶν τῶν Ἡνωμένων πολιτειῶν, και ἀ- ληθῆς κυρίαρχος του τόπου και τῆς κοινῆς γνώμης. Ὁ διάδοχος αὐτου Βάν Βούρεν, ἔθεωρετο ὡς ἐπί- τροπος, ὅς ἀντιπρόσωπος αὐτου. Ὁ στρατηγός

εἶχε προικισθῆ ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ του πολυτί- μου δώρου τὸ ὁποῖον ἐλάκει και καθιστᾶ ἀφαισιω- μένους τοὺς ἄλλους. Ὑψηλὸς, ἀξιοπρεπῆς, εὐπρο- σήγορος, καλοκάγαθος, ἀγαπῶν καὶ ὑπερβολὴν τοὺς φίλους αὐτου, τραχὺς δὲ και φρικτὸς πρὸς τοὺς πο- λεμίους, ἐλεύθερος πρὸς ὄλους, ἐξήσκει ἐπαγωγόν τινὰ ἐπιβροθὴν εἰς ἣν ἦτο δύσκολον ν' ἀντισταθῆ τις. Κατὰ τὰς δυσχερεῖς περιστάσεις, συνεβουλεύοντο ὡς μαντεῖον τὸν ἦρωα. Και ὅμως δὲν κατῶρθωσεν νὸ κερδήσῃ ὑπὲρ τῆς μερίδος αὐτου τὰς ἐκλογὰς του 1840· διότι ἡ δημοκρατία, ἀνοίξασα τοὺς ὀφθαλ- μούς εἰς την κοινὴν ἐνδειαν την ὁποῖαν ὁ Βάν Βούρεν, καὶ προσκεκολλημένος εἰς τὰ δόγματα τῆς με- ρίδος αὐτου, δὲν ἐδυνήθη και τοι πολλὰ ἐμπειρος, νὰ θεραπεύσῃ, και διδαχθεῖσα ὑπὸ τῆς πείρας, πα- ρεδέχθη ὅς προέδρον τὸν στρατηγόν Ἀρβιζῶνα. Ἄλλ' ἡ τύχη ταχέως ἐπανήλθεν εἰς τὰς φάλαγ- γας τῆς δημοκρατικῆς μερίδος, και τὸ 1844 αἱ ἐκλογαὶ ἐνηργήθησαν ὑπὸ την ἐπιβροθὴν του Ιάκ- ωβου· αὐτὸς ἀπεφάσιζε τὰ περὶ Τεξᾶς, και αὐτὸς καθιέρωσε νέον ἐξωτερικὴν πολιτικὴν σύμφωνον πρὸς τὰς ἐρέξεις του ἀρπάσαντος την Φλωριδα. Καὶ ἡ πολιτικὴ αὕτη ἦτο πολιτικὴ ἐπιδρομῆς και κα- τακτήσεως, τεινοῦσα εἰς τὸ νὰ ἐνώσῃ ὑπὸ τὸν αὐ- τὸν ζυγὸν του νόμου ὀλόκληρον την Ἡπειρον τῆς ἀρκτέρας Ἀμερικῆς, ἀπὸ του Ἰσμοῦ του Παναμᾶ μέχρι τῶν παγερῶν του πόλου χωρῶν.

Ὁ στρατηγός Ιάκωβον κατέθη εἰς τὸν τάφον τρεῖς μῆνας μετὰ την ἐγκαθίδρυσιν του προέδρου του ἀναλαβόντος την εὐθύνην τῆς νέας ταύτης πο- λιτικῆς. Ἀπέθανε λοιπὸν ἀφείς την Ὀμόσπονδον πολιτείαν εἰς στάσιν διάφορον τῆς του 1829 ὅτε αὐτὸς ἐλαβεν εἰς χεῖρας τὰς ἡνίας τῆς ἐξουσίας. Καὶ ἐσωτερικῶς μὲν ἐφείρε τὰ ἐλατήρια του πο- λιτεύματος του 1789, ἐλατήρια εὐθραστα ἄτινα δὲν ἔπρεπε νὰ ἐγγίωσιν εἰμὴ χεῖρας ἀνδρῶς προ- σεκτικῶ και μετριοπαθοῦς, ἀλλὰ τὰ ὁποῖα παρε- σάλευσεν ἡ συνέντριψεν ἡ στρατιωτικὴ αὐτου πα- λάμη. Ἐρεθίστας εἰς ἄκρον τὰ δημοκρατικά πά-θη, κατέστησε τὸ πολίτευμα τοῦτο ἄδύνατον νὰ περιστείλῃ και νὰ διευθίη λαὸν ὁποῖος ὁ τῶν Ἡ-νωμένων πολιτειῶν. Ἐξωτερικῶς δὲ, κατεπάτη- σε τὰς παραδόσεις του Ὀδαισιγτῶνος, ἠγάπησε τὰς ἐπιδρομὰς, την ἔκτασιν τῶν ὀρίων τῆς πα- τρίδος, και ὁ μετὰ τῆς και τῆς Μεξικῆς πόλεμος ὑπῆρξεν ἀμετον ἀποτέλεσμα τῆς βιαίας αὐ- του πολιτικῆς. Ὁ στρατηγός Ιάκωβον ἐπενήργησε λοιπὸν τὰ μέγιστα ἐπὶ τῆς τύχης τῆς ἰδίας πατρίδος και του νέου κόσμου. Ἡ παγκόσμιος ἱστορία θέλει ἀφιερώσει μίαν σελίδα εἰς αὐτόν. Ἄλλ' ἡ σε- λὶς αὕτη τί θέλει ἄρα διαλαμβάνει; Ὅταν ἴδω- μεν την παρακμῆν τῶν πρώην ἰσπανικῶν ἀποικιῶν, την παράδοξον ἀπομάκρυνσιν αὐτῶν ἀφ' ὄλων τῶν στοιχείων τῶν ἀπαρτιζόντων τὸν πολιτισμὸν, ὅταν παρατηρήσωμεν την εὐτολμίαν, την δραστηριότητα και την ἐνέργειαν τῆς Ἀγγλοαμερικανικῆς φυλῆς, θέλωμεν ἴσως μαντεύσει ὅτι ἡ σελὶς ἐκείνη θέλει διηγθῆ πῶς αἱ Ἡνωμένα πολιτεία, ἀκολουθοῦσαι την διαχαραχθεῖσαν ὁδὸν ὑπὸ του στρατηγού Ιάκωβου, κατέστησαν κυρία τῶν εὐρυχωροτέρων και τῶν με-

γαλοπρεπεστέρων ἐπαρχιῶν του κόσμου. Θέλουσι ἴσως κυριεύσει ὀλόκληρον την Μεξικὴν, τὰς Καλ- λιφορνίας, την κεντρικὴν Ἀμερικὴν μέχρι του Πα- ναμᾶ, και τέλος και αὐτὸν τὸν Καναδᾶν ἀπὸ του ἐνός μέχρι του ἄλλου Ὄκεανου. Ὅποιον τέ- μενος ἀθανασίας και δόξης! Ναί! ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγάλης και ἀπεράντου αὐτῆς ἀναπτύ- ξεως τῆς Ἀγγλοαμερικανικῆς φυλῆς, ὁποῖα θέλει ἄρα εἶσθαι τῆς ἐλευθερίας ἡ τύχη; Δέν εἶναι φό- βος μὴ ἡ στρατιωτικὴ δύναμις ὑποκαταστήθῃ την θέλησιν αὐτῆς εἰς του νόμου την θέλησιν; Και ὁ Ιάκωβον αὐτὸς δὲν ἐνεφύλλισεν εἰς τὸν τόπον αὐ- του τὸ κυβερνητικὸν τοῦτο εἶδος; Και τί γε- νήσεται τότε ἡ Συμπολιτεία; Ἀντὶ μιάς ὁμοσπον- δίας, τίς οἶδεν ἔάν, μετὰ την τοιαύτην ἔκτασιν τῶν ὀρίων, δὲν χωρισθῆ εἰς δύο, ἡ και τρία, ἡ και τέσσαρα ἀντιζήλια Κράτη; Και τὸ ἐχθιστον τῆς δουλείας σύστημα δέν θέλει σχεδὸν ἀναπτυχθῆ ὅσον και τὰ ὄρια ταῦτα; (1) Τὸ μέλλον, ὁποῖον τὸ προητοίμασεν ὁ στρατηγός Ιάκωβον δύναται νὰ κυο- φορήσῃ συγχρόνως ὀλην ἐκείνην την δόξαν, και ὀλα ταῦτα τὰ δυστυχήματα. Ἄλλὰ τοιαύτη δέν εἶναι ἡ ἐπιτύμβιος ἐπιγραφή την ὁποῖαν πρέπει νὰ ἐγ- χαράξωμεν εἰς τὸ μνημα τὸ ἀνεγερθέν ὑπὸ τῆς ἱστορίας πρὸς τιμῆν του ἐνδόξου Ὀδαισιγτῶνος. Τὰ στοιχεῖα ἐκείνης εἶναι ὀλα λαμπρά και ἀγνά, ὀλα ἐπάξια του θαυμασμοῦ και τῆς αἰωνίας τῶν μετα- γενεστέρων εὐγνωμοσύνης! Ν. Δ.

ΤΑ ΣΚΟΛΛΑΡΙΚΙΑ ΤΗΣ ΝΕΚΡΑΣ.
ἐκ του Γαλλικοῦ.
Α.

Ἦτον μεσημβρία: λαμπρά τις ἀκτίς του ἡλίου του Ἰουνίου, εἰσδύουσα διὰ τῶν διπλῶν παραπετα- σμάτων δύο μεγάλων παραθύρων, ἐμισοφώτιζε κομ- φώτατον κοιτῶνα, ὁπου ὁμοιως παριστάνετο δρᾶμα σπαραξικάρδιον.
Γυνὴ τις τεσσαρακονταετής σχεδὸν, ὄραιότητῆ ἀ- κόμη μὲ ὀλα τὰ ἔχνη τῶν παθημάτων τὰ ὁποῖα ἐφαί- νοντο εἰς τὸ πρόσωπόν της, ἔκειτο εἰς κλίνην θανά- του. Ἡ κάτωχρος φυσιογνωμία της ἦτον ἱλαρᾶ ἀπὸ τοὺς μεγάλους και μαύρους ὀφθαλμούς της, ἄν και μισοκλεισμένους ἐτοξεύετο πῶς γλυκῶ τὰ γλω- μα χεῖλη της ἐχαμογέλων· ὁ ἀριστερός της βρα- χίον, κρημάμενος ἐξω τῆς κλίνης, ἐστολίζετο ἀπὸ χεῖρα λευκῆν, μακρᾶν, ὄραιότητην. Ὅστις την ἐδλεπε θὰ ἐνόει ὅτι ἡ ἀθηνῆς ἔπασχε μὲν, ἀλλ' ὅτι εὐχα- ριστεῖτο διὰ τὰ καθήματα της· τὸ ἦθος, ἡ θέσις της, ὄλον ἐν γένει τὸ σῶμα της ἐδείκνυε τόσην ἐλπίδα και τόσον πόνον, ὥστ' εὐκόλως ἐκαταλάμβανεν ὅτι ἐπερίμενεν ἐν μετανοῖᾳ τὸν θάνατον ὡς ἀμοιβὴν βίου σεμνοῦ και ἀγίου.

Γυνὴ τις εἰκοσαετής και ἄλλη τις κόρη σχεδὸν διμῆλιξ εὐρίσκοντο εἰς τὸν αὐτὸν κοιτῶνα. Ἡ πρώτη, ξανθὴ, μὲ ὀφθαλμούς μαύρους, μὲ κόμην μακρᾶν και

(1) Ἡ προφητεία του Γάλλου συγγραφέως δὲν ἐπληρώθη εὐτυ- χῶς μετὰ την κατέκρησιν τῆς Καλλιφορνίας. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἔχον- τες ὀφθαλμοὺς Ἀμερικανικὴν κλίνουσι σήμερον ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἰς τὴν κατέκρησιν τῆς δουλείας. Σ. Μ.

μέ φυσιογνωμίαν γλυκείαν ἦτον γονυπετής παρὰ τὴν κλίνην, τὸ μέτωπον ἔχουσα ἐπὶ τοῦ βραχίονος τῆς ψυχροβραχέως, τῆς ὁποίας τὴν χεῖρα κατεπέλει καὶ κατέβρεχε μὲ δάκρυα ἢ ἐνδυμασία τῆς ἦτον κομψὴ καὶ πλουσία· ἀλλὰ ταύτην ἀσχημίζον μέγιστα ὑποδήματα ἀνδρικά τὰ ὁποῖα ἐφόρει μέχρι γονάτων.

Πρέπει νὰ εἰπωμεν ἀπὸ τοῦδε τί ἐσήμαινον τὰ ἀπρεπῆ ταῦτα ὑποδήματα, διὰ νὰ μὴ ἐκλάβῃ ὁ ἀναγνώστης τρελλὴν τὴν φέρουσαν αὐτά.

Ἡ πνέουσα τὰ λοιπὰ ὠνομάζετο Κυρία Νυνῆ. Ὃταν ὑπαινδρεύθη, ὁ γῆρας σύζυγός τῆς εἶχε παρῖσιαν πολλὰ περιπεπλεγμένην καὶ μικρὰν θυγατέρα.

Ἡ κυρία Νυνῆ, ἀγαπῶσα τὸν κόσμον, καὶ προικισμένη μὲ πολλὰ προτερήματα διὰ τὴν λάμψην αὐτῶν, δὲν ἐφρόντιζε πώποτε περὶ τῆς θυγατρὸς ταύτης, ἥτις ἄλλως δὲν ἦτον ἐδικὴ τῆς ἡγάπα τὴν μικρὰν Εὐφροσύνην ὅπως ἀγαπᾷ τις μικρὸν ζῶον κατοικίδιον εὐμορρὸν καὶ εὐάγωγον.

Ὃταν ἐγέννησε κόρην ἀρωσιώτῃ δολοκλήρῳ εἰς αὐτὴν μ' ὄλην τὴν φυσικὴν τῆς θερμοτήτα. Δὲν ἐδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὸ νὰ χαίρῃ δέουσι καὶ νὰ περιποιῶνται τὴν Εὐφροσύνην, ἐπειδὴ ἤθελεν εἶλα τὰ χάδια, εἶλα αἱ περιποιήσεις νὰ ἐπιδαψιλεύωνται εἰς τὴν θυγατέρα τῆς. Μετ' ὀλίγον δὲ ἤρχισε καὶ νὰ τὴν κακομεταχειρίζεται, διότι ἦτον εὐφυστέρα καὶ ἀγαθότερα τῆς ἀδελφῆς τῆς Ἑλένης.

Μεταξὺ τῶν δύο τούτων νεανίδων ὑπῆρχε διαφορὰ ἥτις ἐλύπει τὴν ματρικὴν ὑπερφάνειαν τῆς κυρίας Νυνῆ. Ἐπὶ τέλος ἡ ζηλοτυπία τῆς ἐφθασεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστ' ἔγεινε χρεῖα, διὰ νὰ λυτρωσῶσι τὴν ταλαίπωρον Εὐφροσύνην ἀπὸ τὰς ἀδικούς χειρὰς τῆς, νὰ τὴν ἀπομακρύνωσι τῆς πατρικῆς οἰκίας.

Καὶ ὅμως ἡ τοιοῦτον τυραννηθεῖσα Εὐφροσύνη, εἶναι ἢ νῦν τὴν ὁποῖαν ἴσμεν γονυπετὴ παρὰ τὴν κλίνην τῆς ἀδυσωπῆτος μητρίδος τῆς. Ὑπαινδρευθεῖσα πρὸ πολλοῦ δὲν εἶχε καμμίαν σχέτιν μετ' αὐτῆς, καὶ αἰφνης ἐμαθε τὴν θανατηφόρον ἀσθενίαν τῆς. Ἀλλ' ἂν καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία ἦτον ἀσθενής, ἠθέλησε νὰ ὑπάγῃ νὰ παρηγορήσῃ ἐκείνην ἥτις τὴν ἐβασάνιζεν ἄλλοτε.

Ὁ σύζυγός τῆς ὅμως, φοβούμενος μὴ ἡ θεὰ τῆς ἀγωγῆς προσβάλῃ τὴν ἀδύνατον κλίνην τῆς, δὲν τὴν ἀφῆκεν οὐδὲ νὰ ἐκβῆ, οὐδὲ νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὴν κλίνην. Ἀλλ' ἡ Εὐφροσύνη δὲν ἡγάπα τὰς ὑποκρισίας· εἶπεν ὅτι εἶχεν ἀμετάθετον ἀπόραυν νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν μητέρα τῆς ἐπειδὴ ἦτον καὶ ἐπιθυμία καὶ χρεὸς τῆς.

Ὁ σύζυγός τῆς, ἀπελπισθεὶς νὰ νικήσῃ τὴν θέλησίν τῆς τῆς ὁποίας ἐγνώριζε τὴν σταθερότητα, ἐκλείδωσεν ὅλα τῆς τὰ σανδαλία, καὶ ἐπρόσταξε τοὺς ὑπηρετὰς ἐπὶ ποινῇ ἀμέσου ἀποβολῆς, νὰ μὴ συντρέξωσι κατ' οὐδὲν τὴν κυρίαν τῶν ἀν' ὀλησῆν νὰ ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας. Ἀλλ' αὐτὴ ἐσηκώθη, ἐνεδύθη μόνη τῆς, ἔβαλεν, ἐν ἐλλείψει τῶν σανδαλίων τῆς, ἐν ζευγάριον ὑποδημάτων τοῦ ἀνδρός τῆς, καὶ διέτρεξε, κατακαιομένη ἀπὸ τὸν ἥλιον, τὸ μακρὸν διάστημα τὸ ὁποῖον ἐχώριζε τὴν οἰκίαν τῆς ἀπὸ τὴν τῆς κυρίας Νυνῆ, ὅπου ἐφθασεν ἀποκαμωμένη μὲν καὶ πυρέσσουσα, ἔχουσα ὅμως τὴν συνειδήσιν ἐλαφρὰν ὅτι ἐξελήφουσε τὸ χρεὸς τῆς.

Ἡ ἄλλη νῦν τὴν ὁποῖαν ἀνεφέρμεν ἐκάθητο εἰς τινὰ τῶν ἀπωτέρων γωνιῶν τοῦ κοιτώως μακρὰν τῆς

μητρός τῆς. Αὐτὴ ἦτον ἡ Ἑλένη· οἱ ὀφθαλμοί, αἱ ὀφρυεῖς, ἡ κόμη ἦσαν καταμαυρα καὶ στιλπνότατα· ἡ λευκότης τοῦ χρώματος σπανία. Οἱ χαρακτηρισμοί τῆς, τῶν ὁποίων ἡ εὐρυθυμία ἦτον ἀξιοθαύμαστος, ἦσαν τραχεῖς καὶ ἀνάλητοι. Τὸ ὕψηλόν καὶ καλῶς κατασκευασμένον ἀνάστημά τῆς ἦτον ἀχαρὶ δολοκλήρον δὲ εἶχεν ἐκφρασιν μᾶλλον ὀρασιότητος ἢ ἀξιοπρεπείας, μᾶλλον στρυφνότητος ἢ εὐγενείας· ἀναλύων αὐτὴν εὐρισκὲς ὄλας τὰς λεπτομερείας ὠραίας· τὸ ὄλο, ὅμως ἦτον ψυχρὸν καὶ ἀπαίσιον· τὸ πρόσωπόν τῆς ἦτον λαμπρὸν, ἀλλ' ἡ φυσιογνωμία τῆς ζοφερά· δὲν ἦτον εὐμορρὸς, διότι δὲν εἶχε ψυχὴν καλὴν.

Διὰ νὰ μὴ μὲν ἀργῇ ἐμπροσθεν τῆς ἀδελφῆς τῆς τὴν ὁποῖαν ἐμίσει, ἡ Ἑλένη ἔλαθεν εἰς χεῖρας βιβλίον καὶ ἐπροσποιεῖτο ὅτι ἀνεγίνωσκεν ἢ προσοχὴ τῆς ὄψεως· ἦτον ἄλλοῦ. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐστρέφοντο πρὸς τὴν κλίνην, καὶ ὁσάκις ἐβλεπε τὰ ὑποδήματα τῆς ἀδελφῆς τῆς, μειδιάμα γλευκαστικὸν ἐπλανᾶτο εἰς τὰ χεῖλῃ τῆς. Ἀλλὰ πρέπει νὰ τὸ φανερώσωμεν, ἂν καὶ ἡ ἀποκάλυψις εἶναι τρομερά· πρέπει νὰ τὸ φανερώσωμεν ἐπειδὴ τὰ παραδείγματα τῶν τρομερῶν πραγμάτων χρησιμεύουσιν ὡς διδασκαλία, ὡς καὶ τὰ παραδείγματα τῶν καλῶν ἢ νῦν ἐκείνη τὴν ὁποῖαν ἐλάτρευεν ἡ μήτηρ τῆς ἐδειξε οὐλοκλήρῳτα ἀπάνθρωπον πρὸς τὴν ἀσθενῆ μητέρα τῆς· καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, λογαριάζουσα κατὰ νοῦν τὴν πλουσίαν κληρονομίαν τῆς, ἠσθάνετο ἀνυπομονησίαν διὰ τὴν βραδύτητα τοῦ θανάτου τῆς μητρός τῆς! . . .

Πρὸ πολλοῦ ἡ ἀσθενὴς δεινοπαλοῦσα καὶ ἀγωνιῶσα ἐκείτο ἀνάσθητος· ἀλλ' αἰὼνις ἐφάνη ἀνυπόμονος, καὶ ἀναβιβάσατα τὴν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπόν τῆς, ἐψιθύρισε μὲ φωνὴν μολὶς ἀκουσθεῖσαν·

— Θεὸς μου! ὁποῖον ὠραῖον ὄνειρον! . . . Ἰδὼ ὅτι ἦτον πλησίον μου κάποιος ὁ ὁποῖός με ἡγάπα! . . . Ἡ Εὐφροσύνη ἀκούσασα τὴν περιλυπὸν ταύτην φωνὴν ψυχῆς ἐγκαταλείθεισός, τὸ εὐχλωτόν τοῦτο παράπονον, ἐνηγαλισθῆ περὶπαθῶς τὴν μητέρα τῆς τὰ δάκρυά τῆς ἔβρεον κρουνηδόν, καὶ ὅταν κατάρθρωσε νὰ ἄμειλῃσῃ·

— Δὲν ἠπατήθης, εἶπε, μητὲρ μου· τῶνόντι εἶναι πλησίον σου κάποιος ὁ ὁποῖός σε ἀγαπᾷ . . . κάποιος ὁ ὁποῖός δὲν θά σ' ἐγκαταλείψῃ.

Ἡ ψυχροβραχέουσα ἐστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἤρχετο ἡ φιλικὴ ἐκείνη φωνή, καὶ ἰδοῦσα τὴν Εὐφροσύνην γονυπετὴ ἐφάνη ἀμφοβήλουσα· παρατηρήσασα δὲ μὲ πλειοτέραν προσοχὴν, ἶδε τὸ γλυκὺ πρόσωπόν τῆς κλαῖον καὶ προσευχόμενον. Τότε ὑψώσασα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς οὐρανὸν συνῆψε τὰς χεῖρας ὡς διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεόν· στρέψασα δὲ καὶ πάλιν τὸ βλέμμα πρὸς τὴν Εὐφροσύνην, εἶπε μὲ μειδιάμα ἀβήτου εὐγνωμοσύνης·

— Ὁ! Εὐφροσύνη, εὐχαριστῶ! . . . εὐχαριστῶ, οὐ ἦσαν ὁ ἄγγελος τοῦ ὄνειράτος μου! . . . Ἄν ἤξευρες πόσον κεραιὴν αἰσθάνεται ὁ πέσυχον ὅταν δάκρυα τρέχουν ἐπάνω εἰς τὰς χεῖράς του, ἀφοῦ μάλιστα δὲν ἔχη πρὸ πολλοῦ κανένα νὰ τὸν ἀγαπᾷ! . . . Ἄν ἤξευρες πόσον εἶναι ὠραῖον τὸ ν' ἀποθάνῃ τις χωρὶς καμμίαν τύψιν συνειδήσεως, ἐνῶ ἐμελλε πρὸ ὀλίγου νὰ παραδώτῃ τὴν ψυχὴν ἔχων τοιαύτην τύψιν! . . . Διὰ τοῦτο, δὲν ἠμποροῦσα ν' ἀποθάνω· ἐπερίμενα μίαν συγχώ-

ρησιν, σ' ἐπερίμενα, καὶ ἐν τοιοῦτῳ κόσμῳ ὑπέφερα! . . . Ὁ! καὶ, πόσον ὑπέφερα! . . . πλὴν ἤλας, κόρη μου· τὰ δάκρυά σου ἐλάφρυναν τὴν ψυχὴν μου, μ' εὐχλωρήσες, μ' ἐλόγησες· καὶ τὰρα δὲν ὑποφέρω πλέον, δὲν ἔχω τίποτε νὰ βαρύνῃ τὴν καρδίαν μου, εἰμ' εὐτυχής . . . ἠμπορῶ νὰ πηγαῖνω . . . ἐπειδὴ με συγχωρεῖς . . . Ἀ! κόρη μου;

— Μητὲρ μου, ἀνέκραξεν δολοκλήρῳτα ἡ Εὐφροσύνη, ζῆτῶ γονυπετὴς τὴν εὐχὴν σου, καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ ζήτησ διὰ νὰ με ἀγαπᾷς . . . διὰ νὰ με συγχωρήσῃς νὰ σ' ἀγαπῶ!

— Τὴν εὐχὴν μου . . . ἀπεκρίθη, ζητεῖς τὴν εὐχὴν μου . . . Οἱ ἄγγελοι ἔχουν ἀνάγκην εὐχῆς; ὄχι! εἶδον χάριτας. Ἄκουσε· ἐπρόστασε μὲ φωνὴν γαμηλωτέραν πλησιάζασα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν τῆς Εὐφροσύνης, καὶ δεικνύουσα μὲ τὸ βλέμμα τὴν Ἑλένην. Βλέπεις τὴν ἀπάνθρωπον ἐκείνην κόρην χωρὶς τῆς ὁποίας σ' εὐουσία; Ἀφοῦ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον μὲ τυραννόν· ἀφοῦ μάλιστα ἠβρώστησα ἐφέρθη μὲ ἀκατανόητον ἀσπλαγγίαν πρὸς ἐμέ· εἶναι δυνατόν νὰ πιστεύσῃς ὅτι ἐλογαρίζε τὰς ἐπισκέψεις τῶν ἱατρῶν καὶ τὰ ἱατρικά; Καὶ ὅμως τὴν ἀγαπῶ πάντοτε. Ἦναι ὑπερφάνος, φιλαυτὸς ὑπὲρ τὸ δέον, καὶ κακὴ κάνει εἰς τὸν κόσμον δὲν θά τὴν ἀγαπᾷ ἀφοῦ ὀποθάνω ἐγώ. Ἡ ἰδέα αὐτὴ μὲ ἀπελπίζει. Δός με τὸν λόγον σου ὅτι θά τὴν ἀγαπᾷς ἀντ' ἐμοῦ, οὐ ἢ ὁποῖα τότῳ ὑπέφερες ἀπὸ ἐμὲ ἐξ αἰτίας τῆς, καὶ ὅ ἀποθάνω ἀνακαυμένη. Ἰσως δὲν θά σε γνωρίζῃ καμμίαν χάριν οὔτε διὰ τὴν ἀγάπην οὔτε διὰ τὰς περιποιήσεις σου· ἡ ἀμοιβὴ ὅμως τοῦ καλοῦ τὸ ὁποῖον θά κάμῃς δὲν θά σε δοθῇ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον. Ἡ εὐρω ὅτι ἀρκεῖ εἰς τὴν καλὴν σου καρδίαν νὰ κάμῃς τὸ καλόν, καὶ ἂς μὴν τὸ γνωρίσῃ οὐδ' αὐτὸς ὁ Θεός.

— Σ' εὐχαριστῶ, μητὲρ μου, διὰ τὴν καλὴν σου καρδίαν· δὲν εἶμαι πάντοτε ἀδελφὴ τῆς Ἑλένης;

Ἀλλ' ἡ Ἑλένη ἤρχετο νὰ δυσφορῇ διὰ τὴν συνομιλίαν τῆς μητρός τῆς μὲ τὴν Εὐφροσύνην· θυμωθεῖσα δὲ ἐπὶ τέλος διέτι ἐλησμόνησεν ὅτι ἦτον παρούσα, ἀνέκραξε μὲ φωνὴν ὀξεῖαν·

— Θεὸς μου! Εὐφροσύνη! φαίνεται ὅτι ἔχεις νὰ ἐκμυστηρευθῆς πολλὰ εἰς τὴν μητέρα μου καὶ ν' ἀκούσῃς πολλὰ ἀπὸ αὐτῆς· διότι βλέπω καὶ τὴν ἐνοχλεῖς τόσον, ἐνῶ οἱ ἱατροὶ τὴν ἀπηγόρευσαν νὰ μιλήσῃ! Θέλεις λοιπὸν νὰ τὴν φονεύσῃς;

Ἡ Εὐφροσύνη δὲν ἀπεκρίθη· ἠσπάζετο μόνον μὲ πλειοτέραν ζέσιν τὰς χεῖρας τῆς ἀσθενούς, ἥτις εἶπε ψιθυρίζουσα·

— Ὁ! ἂν ἡ λύπη φονεύῃ, ἠξέυρω καλῶς τίς μ' ἐφόνευσεν! . . . Ὅχι· βέβαια ἡ καλὴ αὐτὴ κόρη μου . . . Ἐναγκαλισθεῖσα τότε τὴν Εὐφροσύνην, ἐπρόστασε μὲ πολλὴν φιλοστοργίαν καὶ μετάνοιαν·

— Ἡπατήθη, τέκνον μου, οὐ ἦσαν ἡ ἀληθινὴ κόρη μου, καὶ σὲ ἐπρεπε νὰ ἀγαπᾷ. Καὶ ὅμως σὲ παρεγνώρισα, σ' ἐκακομεταχειρίσθην, σὲ ἀπέβαλα . . . Ὁ! φρίττω ὅταν τὸ ἐνθυμοῦμαι! . . . Πλὴν ἂν σ' ἔκαμα κακόν, ἐκείνη τὴν ὁποῖαν ἐνόμιζα κόρην μου μὲ τὸ ἀπέδωκε! Σὺ, ἄγγελέ μου, μ' εὐχλωρήσες ὑπάγω νὰ παρακαλέσω τὸν Θεόν νὰ συγχωρήσῃ καὶ αὐτὸς τὴν ἀδελφὴν σου ὡς τὴν συγχωρῶ ἐγώ. Ἀ! ἀποθνή-

σκω, Εὐφροσύνη μου! . . . ποῦ εἶναι ἡ Ἑλένη; . . . δὲν τὴν βλέπω, δὲν τὴν αἰσθάνομαι . . . Ἡ κυρία Νυνῆ ὠμίλει μὲ φωνὴν τόσῳ ἀδύνατον ὥστε μόλις τὴν ἤκουεν ἡ Εὐφροσύνη. Ἐφερον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὰς τρεμοῦσας χεῖράς τῆς, ζητοῦσα τὴν Ἑλένην τῆς ἥτις καθημένη ὄλονεν μακρὰν ἐξηκολούθει νὰ μαίνεται.

— Εἶπέ τὴν, ἐπρόστασε, νὰ πλησιάσῃ . . . Θέλω νὰ τὴν ἐναγκαλισθῶ . . . Θέλω νὰ τὴν εὐχλωθῶ . . . Τὴν ἀγαπῶ πάντοτε, . . . Ὅα εἶναι τόσῳ δυστυχής! . . . Ἡ Ἑλένη! εἶπεν ἐντρομος ἡ Εὐφροσύνη, πλησιάζου· ἡ μήτηρ μας σὲ ζητεῖ, θέλει νὰ σ' ἐναγκαλιωθῇ, Ἀλλ' ἡ Ἑλένη ῥίψασα βλέμμα ἄγριον πρὸς τὴν ἀδελφὴν τῆς ἐστρεψε τὴν ῥάμιν τῆς.

Ἡ ψυχροβραχέουσα δὲν ὠμίλει πλέον, ἀλλ' αἱ χεῖρές τῆς περιεφέροντο πάντοτε.

— Ὁλα, ἀδελφὴ μου, σὲ παρακαλῶ! . . . ἐπανέλαθεν ἡ Εὐφροσύνη, ἐτι πλέον ἐντρομος.

Ἡ Ἑλένη οὐδ' ἐσάλευσεν.

Αἱ χεῖρες τῆς Κυρίας Νυνῆ ἔμειναν ἀκίνητοι, οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐκλείσθησαν, καὶ ὁ χρέτης μελανὴ περιχύθη εἰς τὸ πρόσωπόν τῆς.

— Ὁ Θεὸς μου! ἀνερώνησε μὲ ἀπελπισίαν ἡ Εὐφροσύνη· δὲν εἶναι πλέον καιρὸς!

Ἡ Ἑλένη ἐπλησίασε τότε εἰς τὴν κλίνην, ἠτένεσε τὸ πτώμα ψυχρὸς, ἔβαλε τὴν χεῖρα ἐπάνω τῆς καρδίας τῆς μητρός τῆς, καὶ τὸ αὐτίον ἐπὶ τοῦ στόματος. Ἡ καρδία δὲν ἐπαλλε πλέον, ἀπὸ τὸ στόμα δὲν ἐξήρχετο πλέον πνοή! . . .

Ἡ Ἑλένη στραφεῖσα τότε πρὸς τὴν ἀδελφὴν τῆς εἶπε μὲ φωνὴν τραχεῖαν·

— Τώρα πλέον ὅτε δὲν ἔχεις τί νὰ κάμῃς ἐδῶ, ἐλπίζω ὅτι θά με κάμῃς τὴν χάριν νὰ φύγῃς ἀπὸ τὴν οἰκίαν μου.

Ἡ Εὐφροσύνη ἐλειποθύμησεν· ὅταν δὲ ἀνέλαβε τὰς αἰσθήσεις τῆς, εὐρίσκατο εἰς τὴν οἰκίαν καὶ τὴν κλίνην τῆς.

Τὴν ἐπιόσαν ἡ Ἑλένη ἐμέτρα πολυτίμους λίθους καὶ ἀργυρὰ σκευὴ ἐκτεθειμένα ἐπὶ τραπέζης ἐμπροσθὲν τῆς. Τὸ πρόσωπόν τῆς εἶχεν ἐκφρασιν ἀποτρόπαιον πλειονεξίας ἀνυπομόνου. Ἀφοῦ εὐρε τοὺς σφραγισμένους ἐπίπλων, ἐσήμανε τὸν πλησίον τῆς κώδωνα. Γρατὰ τις, πρὸ τριάκοντα ἐτῶν ὑπηρετοῦσα τὴν οἰκογένειαν ἐκείνην, εἰσῆλθε σπογγίζουσα τὰ κατακόκκινα ὄμματα τῆς.